

Názory středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru

Bc. Kristýna Svobodová

Diplomová práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Kristýna Svobodová
Osobní číslo: H21256
Studijní program: N0111A190013 Sociální pedagogika
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Názory středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti profesního vzdělávání, pomáhajících profesí a sociální práce.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

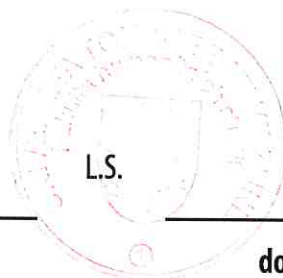
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- ELICHOVÁ, Markéta, 2017. Sociální práce: aktuální otázky. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-9802-3.
FISHER, Ondřej a René MILFAIT, 2008. Etika pro sociální práci. Praha: Jabok. ISBN 978-80-904137-3-3.
CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
MÁTEL, Andrej, 2019. Teorie sociální práce I: sociální práce jako profese, akademická disciplína a vědní obor. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2220-2.
MATOUŠEK, Oldřich, 2021. Profesionální způsobilost a vzdělávání v sociální práci. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4904-7.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Zuzana Hrnčířiková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **10. ledna 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **21. dubna 2023**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 10. ledna 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně .....19.4.2023.....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce pojednává o názorech středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru. Práce je rozdělena do dvou částí, teoretickou a praktickou. Teoretická část se rozděluje do čtyř kapitol. Nejprve vymezuje pojmy vztahující se ke vzdělávací a profesní dráze, dále se zaměřuje na pomáhající profese, poté charakterizuje střední vzdělávání v České republice, a nakonec se věnuje problematice absolventů středních škol na trhu práce. Praktická část se nejprve zaměřuje na popis výzkumného šetření. Dále obsahuje analýzu a interpretaci dat, získaných dotazníkovým šetřením. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou názory středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru.

Klíčová slova: volba povolání, studenti středních škol, pomáhající profese, trh práce, absolventi

ABSTRACT

The diploma thesis discusses the opinions of secondary school students of social studies on their application in the field. The thesis is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part is divided into four chapters. It first defines terms related to educational and professional paths, then focuses on helping professions, then characterizes secondary education in the Czech Republic, and finally addresses the issue of secondary school graduates in the labor market. The practical part first focuses on the description of the research investigation. It also contains the analysis and interpretation of data obtained through a questionnaire survey. The main goal of the research was to find out what are the opinions of high school social studies students about their application in the field.

Keywords: career choice, secondary school students, helping professions, labor market, graduates

Poděkování: V první řadě bych chtěla poděkovat paní PhDr. Zuzaně Hrnčířkové Ph.D., za odborné vedení práce, za její cenné rady, připomínky a doporučení, za její vstřícný přístup, trpělivost a za její pomoc při zpracovávání této práce.

Dále bych chtěla poděkovat všem ředitelům a ředitelkám, učitelům a učitelkám, kteří mi umožnili provedení dotazníkového šetření na jejich středních školách.

A v neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem, kteří mě podporovali a pomáhali mi po celou dobu studia a povzbuzovali mě k dokončení této práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VZDĚLÁVACÍ A PROFESNÍ DRÁHA	13
1.1 PRÁCE	13
1.2 PROFESE A PROFESNÍ DRÁHA	13
1.3 POVOLÁNÍ A ZAMĚSTNÁNÍ.....	14
1.4 VOLBA POVOLÁNÍ	15
1.5 KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ	18
2 POMÁHAJÍCÍ PROFESE	22
2.1 PŘEDPOKLADY A DOVEDNOSTI PRACOVNÍKA POMÁHAJÍCÍ PROFESE	22
2.2 RIZIKA SPOJENÁ S VÝKONEM POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍ.....	23
2.3 POMÁHAJÍCÍ PROFESE V SOCIÁLNÍ OBLASTI.....	24
3 VZDĚLÁVACÍ SYTÉM V ČR	26
3.1 STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	27
3.2 MOŽNOSTI DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	29
3.3 OBOR VZDĚLÁNÍ – SOCIÁLNÍ ČINNOST	30
4 ABSOLVENTI STŘEDNÍCH ŠKOL A TRH PRÁCE	32
4.1 TRH PRÁCE A NEZAMĚSTNANOST	32
4.2 ABSOLVENTI NA TRHU PRÁCE.....	34
4.3 ABSOLVENTI OBORU SOCIÁLNÍ ČINNOST NA TRHU PRÁCE	35
4.4 POTŘEBY ZAMĚSTNAVATELŮ	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
5 METODOLOGIE VÝZKUMU	40
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	40
5.2 CÍLE VÝZKUMU	40
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	40
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	41
5.5 VÝZKUMNÁ TECHNIKA	42
5.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	43
6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	44
7 DISKUSE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	63
ZÁVĚR	68
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	76
SEZNAM GRAFŮ	77
SEZNAM TABULEK.....	78
SEZNAM PŘÍLOH.....	79

ÚVOD

Většina lidí za svůj život odpracuje několik desítek let. A právě proto je důležité, abychom tuto dobu strávili v povolání, které je pro nás co možná nejideálnější. Povolání, která nás bude naplňovat, bavit a budeme na něj hrdí. Ideální zaměstnání (Čakrt, 2010). A abychom tohoto mohli docílit, musí naše cesta za tímto povoláním začít správnou volbou. Volba povolání je pro jedince důležitým rozhodnutím, které ovlivňuje i vzdálenou budoucnost člověka. Někdo už od začátku studia ví, čemu se chce věnovat a čím chce být, jiný svou konkrétní cestu teprve hledá. Každý má na začátku studia jiné představy a očekávání, které se během studia mohou různě proměňovat. Někdo dojde názoru, že zvolený obor nebyl tím pravým. Někoho může studium nasměrovat jiným směrem, než jak měl původně v plánu. S přicházejícím koncem střední školy se opět vynořuje otázka volby povolání. Ta totiž neznamená pouze volbu střední školy, ale jedinec se může touto volbou zabývat i na konci střední a vysoké školy (Vendel, 2008). Pokračovat dále ve studiu? V jakém oboru? Možností dalšího studia je pro absolventy středních škol spousta. Ale někteří se rozhodnou nepokračovat už v žádném studiu, nebo alespoň prozatím, a rozhodnou se vstoupit na trh práce. Avšak v konkurenci s ostatními uchazeči o zaměstnání jsou absolventi ve značné nevýhodě, jelikož většina z nich nemá žádné praktické zkušenosti ani pracovní návyky. A před touto volbou stojí i studenti sociálních oborů.

Cílem této práce je zjistit, jaké jsou názory středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou nejprve vydefinovány pojmy spojené s profesí, povoláním a kariérou, dále zde charakterizujeme proces volby povolání a kariérové poradenství. Dále se zaměřujeme na pomáhající profese, předpoklady a dovednosti potřebné pro výkon těchto profesí a na rizika spojená s jejich výkonem. Poté se věnujeme charakteristice střednímu vzdělávání v České republice, možnostem dalšího vzdělávání pro absolventy středních škol a charakteristice oboru Sociální činnost. V poslední kapitole se zaměřujeme na problematiku absolventů středních škol na trhu práce. Nejprve jsou zde vymezeny pojmy spojené s trhem práce a nezaměstnaností, poté se věnujeme postavení absolventů na trhu práce, dále se zaměřujeme konkrétně na absolventy oboru Sociální činnost, respektive na absolventy skupiny oborů, do které tento obor spadá. Na závěr se zaměřujeme na potřeby zaměstnavatelů.

Cílem praktické části je seznámit s realizovaným výzkumem, v našem případě kvantitativním. Nejprve je zde popsán samotný výzkum, dále jsou zde vymezeny výzkumné

cíle a otázky. Poté následuje charakteristika výzkumného souboru a popis metody sběru dat, v našem případě dotazníku. Následuje již samotná analýza dat, diskuse a doporučení pro praxi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VZDĚLÁVACÍ A PROFESNÍ DRÁHA

V této kapitole se budeme věnovat pojmům práce, profese a profesní dráha, povolání a zaměstnání. Dále se zde zaměříme na volbu povolání a na faktory, které tuto volbu ovlivňují. V závěru se zaměříme na kariérové poradenství.

1.1 Práce

Práce je činnost člověka s jasně daným cílem vytvářející určité hodnoty sloužící k uspokojení potřeb samotného pracujícího nebo někoho dalšího. Nicméně podstatou práce není pouze výroba něčeho či poskytování služeb, ani na ni nemůžeme nahlížet pouze jako na zdroj financí potřebných k obživě a zabezpečení základních potřeb. S prací toho souvisí o hodně více. Přináší možnost se setkat s dalšími lidmi, čímž získáváme nové sociální kontakty, přátele. Pro jedince může práce znamenat prostor pro seberealizaci, umožňuje mu cítit se užitečný. Učíme se zde něco nového, získáváme nové dovednosti. Přináší nám do života řád a strukturuje náš čas. Prostřednictvím výkonu pracovních činností dochází k odvodu fyzické i duševní energie, která by byla jinak přebytečná (Šmajsová Buchtová, 2013; Matoušek, 2016; Jandourek, 2012).

Práce zároveň patří mezi základní výrobní faktory, společně s půdou a kapitálem. Jurečka (2018, s.259) dodává, že práce „*je primárním a nejdůležitějším výrobním faktorem, bez kterého by i ty nejdůmyslnější pracovní prostředky a nejbohatší přírodní zdroje zůstaly mrtvými věcmi*“. Téměř automaticky si ji spojujeme s výdělkem, platem či mzdou. Tuto práci můžeme označit jako placenou. Setkáváme se ale i s prací neplacenou, nejčastěji v podobě domácích prací. Aby společnost správně fungovala, jsou zapotřebí oba druhy. Dále se můžeme setkat také s prací dobrovolnou, která bývá spojována s prací charitativní. Nicméně není vykonávána pouze skrze charitu, ale může být spojena i s jinými nestátními organizacemi, které se podílejí na zvyšování kvality života a často se věnují oblastem, které jsou opomíjeny státem či jinými komerčními poskytovateli služeb (Giddens, 2013; Jandourek, 2012).

1.2 Profese a profesní dráha

Profesi můžeme definovat jako zaměstnání, pro jehož výkon jsou nutné specifické znalosti a dovednosti. Je tedy nutná odborná příprava a určitý typ vzdělávání. Lze ji chápat jako celkovou roli, spojenou s určitou mírou zodpovědnosti a určitými výsledky. Profesionální standardy a profil profese jsou do určité míry vymezovány profesními sdruženími. Standardy

určují způsob práce a v případě pomáhajících profesí i vhodného klienta (Matoušek, 2016; Kolář, 2012; Vosmik, 2018).

Profesní dráha, jinak řečeno kariéra, je určitým postupem k jinému statusu, k jinak postavenému místu. Dochází ke změnám v sociálním postavení jedince a s tím spojenou prestiží, příjmy a podílem moci. Může mít jak vzestupnou, tak i sestupnou tendenci. Profesní dráhu můžeme vnímat pouze jako sled povolání, konkrétní profese, které člověk za svůj život vykonával. Může být ale i charakterizována jako určitý profesní vývoj od volby profese, přípravy pro výkon profese (získání kvalifikace), přes profesní start, stabilizaci až po případné ukončení profese. Její průběh ovlivňuje řada faktorů jak osobnostních (schopnosti, dovednosti, vzdělání), tak i v organizaci (postavení a schopnosti ostatních lidí, ekonomická situace v organizaci atd.) (Vosmik, 2018; Kolář, 2015; Průcha, Walterová a Mareš, 2013).

1.3 Povolání a zaměstnání

Povolání je druhem vykonávané práce. Dospělý člověk je hodnocen dle vykonávaného povolání, do jisté míry určuje jeho sociální postavení. Tento pojem je spojován v širším pojetí s posláním, naplněním a smyslem práce, kterých chceme v práci nalézat. (Matoušek, 2016; Vosmik, 2018; Giddnes, 2013).

Jako synonymum k pojmu povolání se uvádí pojem zaměstnání, jelikož za odvedenou práci jedinec získává pravidelný plat. Zaměstnání je ale konkrétnější pojem, je to určitá role ve světě práce. Pod tímto pojmem si představíme konkrétní činnost, náplň práce, kterou vykonáváme a za jejíž výkon získáváme odměnu ve formě mzdy či platu (Vosmik, 2018; Giddnes, 2013).

Pro výkon určitého povolání bývá zapotřebí odborné (profesní) vzdělání. Profesní vzdělání (někdy též odborné vzdělání) můžeme chápat na dvou úrovních: nejprve jako odborná profesní příprava žáků/studentů probíhající ve školách (neuniverzitní úroveň) a poté jako další odborné vzdělávání, nebo profesní vzdělávání. To probíhá v průběhu života a je vnímáno jako součást vzdělávání dospělých (Průcha, 2013).

Většina lidí za svůj život odpracuje několik desítek let. A právě proto je důležité, abychom tuto dobu „nepromarnili“ tím, že budeme dělat něco, co opravdu nechceme. Více lidí se tak zaměřuje na nalezení takového zaměstnání, které nebude pouze o tom, získat dostatek finančních prostředků na živobytí, ale aby pro ně náplň práce byla smysluplná a mohli se

v ní realizovat. Hledají si pro ně ideální zaměstnání/povolání. Ideální zaměstnání má následující charakteristiky:

- těšíme se do práce;
- máme chuť do práce a cítíme se plni energie;
- cítíme, že to, co děláme, je uznáváno a ceněno;
- když o své práci mluvíme s ostatními, cítíme hrdost;
- svým kolegů si vážíme a cítíme se s nimi dobře;
- svou profesionální budoucnost vidíme optimisticky (Čakrt, 2010; Vendel, 2008).

Čakrt (2010) dále uvádí, že z optimálního pracovního zařazení „těží“ obě strany – zaměstnanec i zaměstnavatel. Zaměstnanec má práci, která ho naplňuje, má možnost plně využít své vlastnosti a schopnosti. Zaměstnavateli takový zaměstnanec může přinést jen prospěch, protože se bude v práci aktivně angažovat. A abychom jednou našli pro nás ideální zaměstnání, je velmi důležitá už samotná volba povolání.

1.4 Volba povolání

Ukončení povinné školní docházky a volba dalšího vzdělávání je pro dospívající velmi důležitým sociálním mezníkem. Tato volba se totiž podílí na jejich budoucím sociálním postavením a je základem jejich profesní perspektivy. A neméně tomu tak je při ukončování tohoto studia. Poté následuje nástup do zaměstnání nebo volba dalšího vzdělávání. S tím se pojí dosažení, v případě vysokoškoláků oddálení, ekonomické samostatnosti. Ta je vnímána jeden z důkazů dospělosti. Dosažené vzdělání ale v dnešní době nepředstavuje jednoznačnou výhodu, především z ekonomického hlediska. Někdy se tak dospívající potýkají s dilematem, zda volit obor, který je sice bude naplňovat, ale taková pracovní pozice není dostatečně platově ohodnocená, nebo zvolit jiné zaměření, které je lépe ohodnocené, ale samotná práce člověka úplně nenaplňuje (Vágnerová, 2005; 2007).

Pohled na volbu budoucího povolání se postupně vyvíjí. Z počátku je toto téma především předmětem fantazie, dítě si představuje, čím jednou bude. Okolo 11 let se již začínají vytvářet realističtější představy o budoucím povolání. Dítě začíná brát v úvahu své schopnosti, prospěch ve škole, dále bere v potaz i podmínky pro přijetí ke studiu. Volba povolání je tak reálným problémem, a to nejen pro samotného žáka, ale i pro jeho rodiče. Toto rozhodnutím ovlivní jeho blízkou i vzdálenou budoucnost. Avšak ne každý je v tomto

období dostatečně zralý na takto důležité rozhodnutí. Adolescent nemusí mít ještě vyhraněné zájmy a není dokončen ani jeho vývoj v oblasti charakterových vlastností a schopností. V tomto věku nemají žáci prakticky žádné zkušenosti se světem práce a zaměstnání. Mnoho jedinců tak začíná svou profesní kariéru s nejasnými a falešnými představami a nepřesnými a málo detailními informacemi. Během studia pak mohou přijít na to, že jejich volba nebyla nejvhodnější. Větší zralost přichází až v období středoškolské přípravy. Z toho by se dalo usoudit, že by bylo příhodnější volit si povolání až ve vyšším věku. Žáci většinou po ukončení základní školy volí místo nástupu do zaměstnání další studium, čímž volbu budoucího povolání spíše oddalují. Často však i při ukončování střední školy nemají přesnou představu, co chtějí dělat (Langmeier & Krejčířová, 2006; Poledňová, 2009; Macek 2003; Čákr, 2010).

Pro adolescenta je volba povolání snad nejdůležitějším rozhodnutím v tomto období. Ale volbou povolání neznamena pouze volbu střední školy. Jedinec se může touto volbou zabývat na konci základní školy, ale i na konci střední a vysoké školy (Vendel, 2008).

Volba povolání je důležitým rozhodnutím každého jedince. Prvním krokem k budoucímu povolání je volba střední školy. Samotná volba povolání je ve většině případů definována jako proces, který zahrnuje rozhodování o volbě studia nebo příprav na povolání, konkrétní povolání a celou profesní dráhu člověka. Dominuje zde rozhodovací proces (Průcha a kol., 2013).

Volba povolání dle Jaide

Langmeier a Krejčířová (2006) uvádějí typologii volby povolání dle Jaide. Ten rozlišuje tři typy volby povolání:

- Typ A – Tento typ je charakteristický pasivním podřízením se. Nebere v úvahu vlastní zájmy a podřizuje se přáním a rozhodnutím rodičů nebo jiných významných dospělých.
- Typ B – Tento typ má určitá přání ohledně budoucího povolání, ale nemá konkrétní představu. Většinou spíše vymezují nějaké obecné zaměření. Zde vstupuje tlak okolí, pod jehož vlivem dochází k volbě konkrétního povolání.
- Typ C – Tento typ se řídí dle svého osobního promyšleného plánu, mají jasno čeho chtějí dosáhnout. Jedná se o jedince cílevědomé, rozhodné a iniciativní.

1.4.1 Faktory ovlivňující volbu povolání

Jak jsme zmínili výše, žák se při volbě studia nemůže opřít o žádné své zkušenosti ze světa práce. Někteří žáci mohou mít značně zkreslené představy o výkonu některých profesích. Nemusí mít jasno ani v tom, co je nutné pro dosažení profese udělat (Poledňová, 2009).

Existuje velké množství faktorů, které mohou determinovat průběh profesní kariéry. Můžeme zde zařadit např.: profesní zralost, zájmy, hodnoty, potřeby, inteligenci, rysy osobnosti, ale i zdravotní stav a psychickou kondici. Nesmíme opomenout vlivy pocházející z rodiny a školy, jelikož na toto rozhodnutí mají vliv zkušenosti z celého období dospívání, a i z dětství. Při rozhodování o budoucím povolání mohou žákům pomoci rady a doporučení od rodičů, přátel, učitelů či poradců (např. kariérových) (Čakrt, 2010; Poledňová, 2009).

- Rodina a rodiče

Vliv při rozhodování o budoucím povolání má v první řadě rodina. Rodinné prostředí je nejvýznamnějším zdrojem vlivů, které formují vývoj jedince. Působí na dítě od narození až do dospělosti, ovlivňuje především jeho psychický, tělesný a sociální vývoj. Sociokulturní profil rodiny, především dosažené vzdělání rodičů, do určité míry ovlivňuje vzdělávací výsledky dětí, jejich postoje vůči škole a vzdělávání. Rodinné prostředí tak má vliv i na profesní a životní dráhu jedinců i na utváření jejich životního stylu (Průcha a kol., 2013).

V minulosti bylo běžné, že se povolání dědilo z generace na generaci. Výkon profese často probíhal doma a děti tak už od raného věku věděly, co taková práce obnáší. V současné době rodiče vykonávají práci většinou mimo domov a někdy o ní doma ani nemluví. Děti pak nemají jasnou představu o tom, co jejich rodič vlastně vykonává za profesi a jaká je náplň práce. Nesmíme opomenout ani vliv příslušnosti rodiny k určité sociální třídě (Poledňová, 2009).

Podpora ze strany rodičů při rozhodování o budoucím povolání může mít dvojí podobu: psychosociální a instrumentální. V případě psychosociální podpory se jedná spíše o emoční podporu jejich potomka, podporují jej v jeho rozhodnutí a stojí za jejich cíli. Instrumentální podpora má již podobu konkrétních aktivit, které mohou motivovat jejich potomka k samostatnému vyhledávání informací. Může se jednat např. o představení různých informačních kanálů, zprostředkování informací o konkrétních profesích, nebo třeba účast na informačních akcích (př. Veletrh středních škol) (Hlad' a Kvasková eds., 2020).

- Škola

Jelikož příprava na povolání se odehrává z velké části ve škole, školní zkušenost silně ovlivňuje adolescentovu volbu profese. Vliv mohou mít nejen samotná výuka ve škole, ale i mimoškolní aktivity. Vliv na rozhodování o budoucí profesi žáka mají do jisté míry i učitelé. Avšak v současném systému vzdělávání škola neposkytuje relevantní zkušenosti ze světa práce. Žáci nemají možnost poznávat různá povolání a porovnávat své schopnosti a dovednosti s požadavky na konkrétní profese (Poledňová, 2009; Hlad'o a Kvasková eds., 2020).

- Vrstevníci, přátelé

Vliv vrstevnické skupiny je nejvýznamnější v období adolescence při socializaci, při přechodu k dospělé roli. Skládá se z jedinců podobného věku a sociálního postavení. Poskytuje ochranu a zázemí. Mají značný vliv na rozvoj osobnosti jedince, který ale může být jak pozitivní, tak i negativní. Jedinec se ztotožňuje s normami, postoji a hodnotami dané skupiny (Průcha, Walterová, Mareš, 2013; Kraus, 2008)

Vrstevníci a přátelé mohou poskytnout neformální informace, které může jedinec využít při rozhodování o svém povolání. Dále mohou tohoto jedince při tomto rozhodování emočně podpořit, díky čemuž se jedinci může zlepšit jeho sebevědomí (Hlad'o a Kvasková et al., 2020).

1.5 Kariérové poradenství

Současná společnost se rychle mění a s ní se proměňuje i trh práce. Dříve bylo běžné, že člověk vykonával celý život tu samou profesi, na kterou se ve škole připravil. Dnes ale některá povolání zanikají, ale zároveň vznikají nová. Lidé mění během života častěji svá zaměstnání. Během kariéry člověka se tak mění obecně podmínky v celé společnosti a zároveň i samotný trh práce. A zde může vstoupit kariérové poradenství, které jedinci může pomoci uplatnit svůj potenciál i v této proměnlivé době. Všeobecně můžeme říct, že kariérové poradenství může být jakékoliv formy. Důležité ale je, aby pomáhalo jedinci orientovat se nejen v sobě samém, ale i v kontextu ve kterém aktuálně žije a ve kterém bude žít v budoucnu. Tato pomoc může být cílena jak na děti a mládež, tak i na dospělé jedince. Poradenství by se tedy v současné době mělo více zaměřovat na koncepci dynamické životní změny. Měl by se naučit vytvářet si vlastní projekty – profesní dráhy. Měl by být schopen být připraven na změnu zaměstnání i celé profese, měl by být schopen vytvářet si pro něj vhodné alternativy (Pýchová et al., 2020; Vosmik, 2018).

Obecněji se kariérové poradenství zaměřuje na pomoc lidem při rozhodování, jednání a zvládání změn ve spojitosti se zaměstnáním, které mohou být plánované i neplánované. V souvislosti s tím může pomoci při ujasňování cílů, tužeb a porozumění vlastní identitě (Hansen, 2007).

Pod pojmem kariérové poradenství si můžeme představit individuální i skupinové činnosti, které jsou zaměřené na volbu vzdělávací a profesní dráhy, na volbu prvního zaměstnání, na oblast dalšího vzdělávání, pomoc při návratu do pracovního procesu nebo při změně původní kvalifikace a povolání. Mezi konkrétní činnosti patří: poskytování informací, vedení konzultací, tvorby dovednostních profilů, rozvoje dovedností (dovednosti pro řízení vlastní kariéry) a další. Někdy se využívají testy, diagnostiky, jindy jde o trénink osobnostně sociálního rozvoje (MŠMT, 2020).

Cílové skupiny kariérového poradenství

Kariérové poradenství se v současné době nezaměřuje pouze na žáky při volbě střední, popř. vysoké školy. Dnes se již zaměřuje na jedince v průběhu jeho celého života. Kariérové poradenství tak může začít už u dětí v předškolním věku, kdy se mohou seznamovat s různými typy povolání a zároveň lze u nich pozorovat, koho co baví dělat a tyto dovednosti dále rozvíjet. U dětí na základní škole již nejde jen o volbu střední školy, ale je vhodné se obecněji zaměřit na vnímání světa a světa práce, rozvíjet dovednost definovat pro mě důležité hodnoty, dovednosti sebedefinování a další. U středoškoláků se může zaměřovat a dále rozvíjet stejná témata, jako na ZŠ ale zároveň i další, např.: znalosti o trhu práce a povoláních či samotná volba prvních pracovních zkušeností. S vysokoškoláky budou řešena již zmíněná témata a dále témata pracovní, která se vztahují k jejich vzdělání. Další skupinou mohou být absolventi a dále pracující i nezaměstnaní ze střední generace, předdůchodovému i důchodovému věku. Zde se může přidávat téma rekvalifikací. Každá životní etapa s sebou přináší jiné události, proto se zaměření poradenství v různých etapách liší (Pýchová et al., 2020).

Zařízení poskytující kariérové poradenství

Kariérové poradenství je poskytováno různými jednotlivci a organizacemi z rezortu školství (např.: pedagogicko-psychologické poradny, výchovný poradce, školní psycholog, vysokoškolské poradny), z rezortu práce a sociálních věcí (Úřad práce) nebo ze soukromé sféry (např.: agentury práce, centra bilanční diagnostiky) (MŠMT, 2020).

- Školská poradenská zařízení (ŠPZ)

Mezi školská poradenská zařízení patří pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra. Pedagogicko-psychologické poradny v rámci kariérového poradenství pomáhají žákům a studentům při rozhodování o dalším studiu a provádí diagnostiku zaměřenou na profesní orientaci. Speciálně pedagogická centra se zaměřují na pomoc dětem a mládeži se zdravotním postižením. Jednou z jejich oblastí činností je i poradenství k volbě vzdělávací cesty (kariérové poradenství) právě pro klienty se zdravotním postižením (Vosmik, 2018; NÚV, 2022c)

- Školská poradenská pracoviště (ŠPP)

Poradenské služby jsou ve školách zajišťovány školním poradenským pracovištěm, ve kterém působí výchovný poradce a školní metodik prevence. Poradenství může být zajišťováno i školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem. Kariérové poradenství mívá na starost výchovný poradce a školní psycholog (Vosmik, 2018).

- Informační a poradenská střediska Úřadu práce ČR (dále jen IPS)

IPS nabízí individuální i skupinové poradenství ohledně problematiky volby povolání a následným uplatněním v praxi pro žáky základních škol, žáky a absolventy středních škol, studenty a absolventy vyšších odborných a vysokých škol a pro další zájemce z řad veřejnosti. Zájemcům zprostředkovávají aktuální informace o nabídce oborů na středních, vyšších odborných a vysokých školách a o podmínkách a průběhu přijímacího řízení na tyto školy. Dále poskytují informace o nárocích a požadavcích na jednotlivá povolání a možnostech uplatnění absolventů jednotlivých oborů v praxi. Informují také o aktuální situaci na trhu práce, a to jak na úrovni konkrétního regionu, tak i celé ČR. Pro zájemce poskytují informace i o možnostech rekvalifikace (Úřad práce, 2020).

Význam kariérového poradenství

V rámci evropské sítě na podporu politik (European Lifelong Guidance Policy Network – ELGPN) byly identifikovány tyto oblasti, ve kterých může celoživotní kariérové poradenství pomáhat:

- efektivní investice do vzdělávání a odborné přípravy;
- efektivita trhu práce;
- celoživotní učení;
- sociální začleňování;

- sociální spravedlnost;
- hospodářský rozvoj (Pýchová et.al., 2020).

Mezi další oblasti, na které může mít celoživotní kariérové poradenství vliv, patří:

- aktivní stárnutí;
- aktivní politika zaměstnanosti;
- řešení přechodu mladých lidí na trh práce a jejich nezaměstnanost;
- zapojení zaměstnanců;
- flexibilita na trhu práce a na účasti na odborném vzdělávání a přípravě a na vysokoškolském vzdělávání;
- snížení předčasného odchodu ze vzdělávání;
- podpora a umožnění vzdělávací a pracovní mobility (Pýchová et.al., 2020).

Dle MŠMT (2020) může kariérové poradenství ovlivňovat tyto oblasti:

- Vzdělávání (např. vyšší účast ve vzdělávání a odborné přípravě nebo zlepšení dosažených výsledků, snížení předčasných odchodů ze vzdělávání);
- Zaměstnanost (např. vyšší plat, nižší míra fluktuace zaměstnanců, vyšší pravděpodobnost, že klient poradenství najde práci);
- Společnost (např. vyšší mobilita a kapacity společnosti, nižší pravděpodobnost trestné činnosti apod).

2 POMÁHAJÍCÍ PROFESE

Tato kapitola se věnuje pomáhajícím profesím. Na začátku je vymezen pojem pomáhající profese. Dále se věnujeme osobnosti pracovníka pomáhající profese, jeho předpokladům a dovednostem pro výkon této profese. Následují rizika spojená s výkonem pomáhajících profesí. V závěru této kapitoly se zaměřujeme na pomáhající profese v sociální oblasti, konkrétně na profese Sociální pracovník a Pracovník v sociálních službách.

Pomáhající profese

Pomáhající profese jsou charakteristické profesionálním vztahem mezi pomáhajícím odborníkem a klientem. Jedná se tedy o povolání založená na profesní pomoci druhým lidem. Typickým rysem těchto profesí, který je odlišuje od ostatních, je vztah s klientem a zapojení osobnosti pomáhajícího do pracovního procesu. V těchto profesích je pomáhání vnímáno jako hlavní cíl. Tato pomoc či podpora se může zaměřovat na rozvoj či řešení problémů klienta v oblasti fyzické, psychické, emocionální či intelektuální. Typickým příkladem jsou profese zdravotnické, pedagogické, profese zaměřené na sociální pomoc, psychologové, terapeuti či duchovní. (Géringová, 2011; Spranz-Fogasy et al., 2014)

2.1 Předpoklady a dovednosti pracovníka pomáhající profese

Jedním z nejdůležitějších nástrojů, které při výkonu své práce pracovník v pomáhající profesi využívá, je jeho osobnost. Do značné míry totiž ovlivňuje kvalitu práce (Géringová, 2011).

Při výkonu pomáhajících profesí jsou na pracovníky kladeny specifické nároky, mezi něž patří především fyzická i psychická zdatnost, inteligence, přitažlivost pro klienty, komunikační dovednosti, inteligence a empatie (Matoušek, 2016).

Pro výkon pomáhající profese jsou důležité jak obecné komunikační schopnosti a předpoklady, tak také zvládání zvláštních komunikačních pravidel. Tím je myšleno např. schopnost zjednodušit předávané informace klientovi. Komunikace je samozřejmě klíčová pro navázání kontaktu s klientem (popř. i s jeho okolím). Pracovník tak může začít řešit klientům problém (Michalík, 2011; Matoušek, 2013).

Osobnost pomáhajícího pracovníka se samozřejmě neobejde bez hlubokého vztahu k lidem, v tomto kontextu je nejčastěji myšlena empatie a sociální cítění. Empatii můžeme definovat jako „*uvědomění si pocitů, prožitků, momentálních stavů jiného člověka a snaha je pochopit, porozumět jim*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s.58). Jedná se o důležitou schopnost ovlivňující jak chování člověka k druhým lidem, tak i sociální vztahy obecně. Může být

vnímána i jako určitá forma lidské komunikace, neboť klientovi nasloucháme, snažíme se mu porozumět a toto porozumění mu také musíme sdělit, nějak svou empatii projevit. Neprojevená empatie totiž klientovi nijak neprospívá (Mátel, 2019; Matoušek, 2013).

2.2 Rizika spojená s výkonem pomáhajících profesí

Některá povolání s sebou nesou větší míru stresu než ostatní. Jedná se především o ta povolání, která jsou vnímána jako služba. Často se stává, že se profesionál nesoustředí jen na pomoc při odstraňování aktuálního problému klienta, ale prožívá klientův příběh společně s ním (Kodymová & Holda, 2008).

Sociální práce jako profese je spojena s vyšší mírou stresu a zároveň je vnímána jako méně prestižní povolání. Pracovníci se dostávají do mnoha konfliktů rolí, statusu, funkcí a pracovních aktivit (Elichová, 2017).

Výkon pomáhající profese nemusí být pro každého jedince nutně zatěžující. Zátěž může být optimální, přiměřená či škodlivá. Zátěž vzniká vzájemným působením těchto dvou faktorů:

- vnější podmínky kladené na člověka (neočekávanost, neobvyklost, intenzita a délka trvání),
- vlastnosti člověka, pomocí nichž tyto vlivy zvládá (rozvaha, schopnost reagovat v nových situacích, v emočně náročných podmínkách, mít „chladnou hlavu“, atd.) (Mlýnková, 2017).

2.2.1 Stres a syndrom vyhoření

Pracovní stres vzniká jako „*následek nerovnováhy mezi nároky práce a kapacitou k jejich zvládnutí*“. Jeho příčinou může být velká odpovědnost spojená s prací, organizační nároky práce, prostředí výkonu práce, náplň a tempo práce (Matoušek, 2013).

Dle Úlehly (2007) přispívají ke zvyšování pracovního stresu, a tedy i k vyššímu riziku vyhoření, tyto faktory: větší pracovní nasazení; nejistota, úzkost a snaha obstát a dlouhodobá práce s klientem bez patrných výsledků.

Syndrom vyhoření lze definovat jako soubor příznaků vznikajících z důvodu dlouhodobě nekompenzované pracovní zátěže či nezvládnutého pracovního stresu. Pracovníci pomáhajících profesí jsou k syndromu vyhoření náchylnější, ve srovnání s jinými profesemi, jelikož jsou v pracovní době v intenzivnějším kontaktu s lidmi a jejich profese vyžaduje osobní nasazení, emocionální účast a empatii. Je charakteristický psychickým, často i celkově fyzickým, vyčerpáním. Pracovník pociťuje beznaděj, obavy ale i třeba zlost.

Pracovník postupně ztrácí motivaci, dochází k útlumu dřívější aktivity, klesá jeho sebevědomí. Snižuje se jeho pracovní výkon, vykonává jen opravdu nutné povinnosti (Elichová, 2017; Matoušek, 2013; 2016)

2.3 Pomáhající profese v sociální oblasti

Vzhledem k tématu této práce jsme se zaměřili blíže na pomáhající profese v sociální oblasti, konkrétně na Pracovníka v sociálních službách a Sociálního pracovníka.

Pro výkon profesí z oblasti sociální práce je nutné absolvovat terciální vzdělávání, tedy na vyšších odborných školách nebo vysokých školách. Kvalifikační požadavky pro výkon profese v oblasti sociální práce jsou v České republice legislativně ukotveny v zákoně č. 108/2006 sb. o sociálních službách. V tomto zákoně je vymezena odborná způsobilost pro výkon profese sociální pracovník (Matoušek, 2021). Zákon dále vymezuje okruhy pracovníků vykonávající odbornou činnost v sociálních službách a blíže charakterizuje profesi pracovník v sociálních službách.

Pracovník v sociálních službách

Pracovník v sociálních službách vykonává tyto činnosti:

- přímá obslužná péče o klienty v pobytových nebo ambulantních zařízeních pobytových služeb;
- základní výchovná nepedagogická činnost;
- pečovatelská činnost v domácnosti klienta;
- pod dohledem sociálního pracovníka: činnosti spojené se základním sociálním poradenstvím, depistážní činnost, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, činnosti spojené se zprostředkováním společenského prostředí, činnosti spojené s pomocí uplatňování práv a oprávněných zájmů klientů.

Aby jedinec mohl vykonávat profesi pracovníka v sociálních službách, musí splnit následující podmínky: plná svéprávnost, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost. (§116 zákona č. 108/2006 sb., v.z.p.p.)

Sociální pracovník

Dle §109, zákona č. 108/2006 sb., v.z.p.p., sociální pracovník vykonává následující činnosti:

- sociální šetření;

- zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče;
- sociálně právní poradenství;
- analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti;
- odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence;
- depistážní činnost;
- poskytování krizové pomoci;
- sociální poradenství a sociální rehabilitace;
- zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb.

Pro výkon povolání sociálního pracovníka je nutné splnit následující požadavky: plná svéprávnost, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost (§110, zákona č. 108/2006 sb., v.z.p.p.).

Pro výkon této profese je nutné absolvovat vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání zaměřené na sociální práci, sociální politiku, sociální péči, charitativní a sociální činnost, sociální a humanitární práci, ale také na sociální pedagogiku, sociální patologii nebo na právo a speciální pedagogiku (Matoušek, 2021).

3 VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM V ČR

V této kapitole se zaměříme na charakteristiku vzdělávacího systému v České republice. S ohledem na téma této práce se zaměříme blíže na střední vzdělávání a jeho stupně. Dále se zaměříme na možnosti dalšího vzdělávání po absolvování střední školy. Poté zde představíme studijní obor Sociální činnost.

Vzdělávací soustava

Vzdělávací systém, popř. vzdělávací soustava, lze chápat jako školství všeobecně. Lze na něj nahlížet také jako na soubor všech institucí (školy, školská zařízení, další vzdělávací instituce), které v daném státě zajišťují vzdělávání. Struktura vzdělávacího systému je tvořena soustavou škol, mimoškolními vzdělávacími institucemi, zvláště se zaměřením na vzdělávání dospělých. Dále zde lze zařadit kulturní a osvětové instituce (knihovny, muzea atd.). Někdy bývají zařazována do vzdělávacího systému i média (Průcha, Walterová a Mareš, 2013).

Nicméně školství lze chápat jako součást vzdělávacího systému, která zajišťuje vzdělávání a výchovu dětí a mládeže. Jedná se o soustavu škol a školských zařízení, společně s lidskými zdroji. Lidskými zdroji jsou myšleny subjekty přímo vykonávající vzdělávání a výchovu (pedagogičtí pracovníci), další školní pracovníci a subjekty vzdělávané a vychovávané, tj. žáci, studenti či svěřenci (Průcha, Walterová a Mareš, 2013).

Rozlišujeme následující druhy škol: mateřská škola, základní škola, střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky (§7., odst.3., zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, v.z.p.p.).

Školská zařízení poskytují služby a vzdělávání doplňující nebo podporující vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisejí. Některá zajišťují ústavní a ochrannou výchovu nebo preventivně výchovnou péči. Rozlišujeme tato školská zařízení: zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská poradenská zařízení, školská zařízení pro zájmové vzdělávání, školská účelová zařízení, školská výchovná a ubytovací zařízení, zařízení školního stravování, školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči (§7., odst. 4 a 5., školského zákona).

3.1 Střední vzdělávání

Jak vyplývá z textu výše, střední vzdělávání je v České republice legislativně vymezeno školským zákonem. Zákon vymezuje cíle a stupně středního vzdělání, jeho průběh a organizaci, upravuje proces přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání. Dále se věnuje nástavbovému a zkrácenému studiu pro získání středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Střední vzdělávání, dle § 57 školského zákona, rozvíjí vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty získané v základním vzdělávání důležité pro osobní rozvoj jedince, připravuje ho na další studium na vysokých a vyšších odborných školách, nebo na kvalifikovaný výkon povolání a pracovních činností a dále vytváří předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život.

Střední školy poskytují vyšší sekundární vzdělávání. Vzdělávání může být všeobecně nebo odborně zaměřeno. Všeobecné vzdělání poskytují především gymnázia, kde podíl všeobecných předmětů může tvořit až 95 %. U odborně zaměřených oborů se podíl všeobecných předmětů liší dle konkrétního zaměření oboru. U maturitních oborů činí podíl všeobecných předmětů minimálně 45 %, u učebních oborů je to minimálně 30 % (Atlas školství, 2023a; Eurydice, 2023b).

3.1.1 Stupně středního vzdělání

Dosažený stupeň vzdělání je výchozím předpokladem k dalšímu studiu (ale i doškolování či rekvalifikaci). Čím dál významnější roli však hraje také v uplatnění na pracovním trhu. Absolvent vyššího stupně vzdělání by měl mít širší rozhled, bez větších problémů se učí novým věcem, umí pracovat s informacemi a lépe se adaptuje v měnících se podmínkách. Pokud nenajde uplatnění ve vystudovaném oboru, může se rychle zapracovat v podobných nebo i jiných profesích. Rozlišujeme celkem 3 stupně středního vzdělání:

- a) střední vzdělání,
- b) střední vzdělání s výučním listem,
- c) střední vzdělání s maturitní zkouškou (Atlas školství, 2023a).

Střední vzdělání

Po úspěšném ukončení vzdělávacího programu v délce 1 roku nebo 2 let denní formy vzdělávání získává žák střední vzdělání (§58, odst.2., školského zákona, v.z.p.p.).

Po úspěšném ukončení studia žák nezískává výuční list ani maturitní certifikát. Toto vzdělání je možné získat v oborech těchto dvou kategorií:

- *C – Praktická škola* – Jedná se o jednoleté a dvouleté programy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Příprava je neprofesní, žáci jsou připravováni pro výkon jednoduchých činností a absolventi získají vysvědčení.
- *J – Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu* – Jedná se o dvouleté studium profesního charakteru, které je ukončeno závěrečnou zkouškou a absolventi získají vysvědčení (Atlas školství, 2023a).

Střední vzdělání s výučním listem

Střední vzdělání s výučním listem získá žák úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce 2 nebo 3 let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem (§58, odst.3., školského zákona, v.z.p.p.).

Vyučení lze dosáhnout v oborech dvou kategorií a s různou délkou studia:

- *E – Nižší střední odborné vzdělání s výučním listem* – Jedná se o tradiční tříleté učební obory na středních odborných učilištích. Po získání výučního listu lze u některých oborů pokračovat navazujícím nástavbovým studiem a získat i maturitu.
- *H – Střední odborné vzdělání s výučním listem* – Studium v těchto oborech je tříleté nebo dvouleté a výstupem je výuční list. Tyto obory mají nižší nároky na teoretickou část výuky a jsou určeny především pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (NÚV, 2022b).

Střední vzdělání s maturitou

Střední vzdělání s maturitní zkouškou získá žák úspěšným ukončením vzdělávacích programů šestiletého nebo osmiletého gymnázia, vzdělávacího programu v délce 4 let denní formy vzdělávání, vzdělávacího programu nástavbového studia v délce 2 let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou (§58, odst.4., školského zákona, v.z.p.p.).

Maturitního vzdělání lze dosáhnout v oborech ve více kategoriích a s různou délkou studia:

- *L/0, L/5 – Úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou* – Tyto obory mají profesní charakter a připravují žáky pro náročná dělnická povolání a nižší řídicí funkce. Součástí výuky je odborný výcvik. Mohou být v čtyřleté prezenční

formě (L/0) nebo jako dvouleté nástavbové studium (L/5) pro vyučené v tříletých oborech.

- *M – Úplné střední odborné vzdělání s maturitou* – Jedná se o čtyřleté obory, které mají profesní charakter. Absolventi získávají kvalifikaci pro výkon konkrétní profese.
- *K – Úplné střední všeobecné vzdělání* – Jedná se o všeobecné studium na gymnáziích, bez odborné profilace, připravuje žáka především na vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělávání. Rozlišujeme tři obory dle délky studia: čtyřleté (po ukončení 9.ročníku ZŠ), šestileté (po ukončení 7.ročníku ZŠ) a osmileté (po ukončení 5.ročníku ZŠ).
- *P – vyšší odborné vzdělání v konzervatoři (i maturitní)* – Na konzervatoři jsou žáci připravováni pro výkon konkrétního uměleckého povolání. Většinou se jedná o šestiletou přípravu (po ukončení 7.ročníku ZŠ), popř. osmiletou. Vzdělávání je ukončeno absolutoriem, vzdělání je ale možné ukončit i maturitní zkouškou po 4. ročníku (Atlas školství, 2023a; NÚV, 2022b).

3.2 Možnosti dalšího vzdělávání

Pro ty absolventy středních škol, kteří ještě nechtějí vstoupit na trh práce a chtějí se dále vzdělávat, existuje v České republice mnoho dalších možností. Mohou pokračovat ve studiu na vysokých školách či vyšších odborných školách. Další možností je např. pomaturitní jazykové studium nebo studium v zahraničí.

Terciární vzdělávání

Do terciárního vzdělávání řadíme vzdělávání vyšší odborné a vysokoškolské.

- Vysokoškolské vzdělávání

Oblast vysokého školství je v České republice upravena zákonem č. 111/1998 sb. o vysokých školách. Vysoké školy jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy. Dle vysokoškolského zákona dělíme vysoké školy na veřejné, státní a soukromé. Dále rozlišujeme vysoké školy univerzitní a neuniverzitní. V rámci vysokoškolského vzdělávání rozlišujeme tři typy studijních programů: bakalářské, magisterské a doktorské. Pro přijetí do bakalářského a do nestrukturovaného magisterského programu je nutné úspěšné absolvování středního vzdělávání s maturitní zkouškou (Eurydice, 2023a).

- Vyšší odborné vzdělávání

Vyšší odborné vzdělávání je v České republice upraveno zákonem č. 561/2004 sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen školský zákon). Zákon definuje cíle a stupeň vyššího odborného vzdělání, dále se zaměřuje na proces přijímání ke vzdělávání a na celou organizaci, průběh a ukončování studia. Vyšší odborné školy dělíme na soukromé, státní, veřejné a církevní. Stejně jako u vysokých škol, podmínkou pro přijetí je vzdělávání je střední vzdělání s maturitní zkouškou. Studium je ukončováno absolutoriem a absolvent získává označení „diplomovaný specialista“ (DiS) (Eurydice, 2023a).

3.3 Obor vzdělání – sociální činnost

Sociální činnost (kód oboru 75-41-M/01) spadá do kategorie střední odborné vzdělání s maturitou. Tento obor je možné studovat v běžné denní formě po dobu 4 let, nebo po dobu 2 let ve zkráceném studiu pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou. V případě večerní, dálkové nebo kombinované formy je vzdělávání nejvýše o rok delší než vzdělávání v denní formě (edu, © 2022; infoabsolvent, 2022b).

Studenti jsou v rámci studia připravováni pro zajišťování pomoci a práci s různými skupinami klientů, pro práci v různých sociálních zařízeních i v terénních službách. Během studia si osvojí vědomosti a dovednosti potřebné pro poskytování přímé péče a pomoc klientům, kteří potřebují z důvodů zdravotního postižení, dlouhodobého onemocnění, věku nebo dlouhodobé krizové sociální situace pomoc při zvládnutí péče o vlastní osobu, při zajišťování stravy, obstarávání nákupů a jiných osobních záležitostí, zprostředkování kontaktů nebo začleňování do společenského prostředí, při uplatňování práv a oprávněných zájmů apod. Budou připraveni pomáhat při zajišťování chodu domácnosti klientů a rodinám s dětmi (edu, © 2022; infoabsolvent, 2022b).

Absolventi tohoto oboru naleznou své uplatnění jako pracovníci sociálních služeb v různých ambulantních, pobytových nebo terénních službách, při poskytování sociální pomoci dětem i dospělým (edu, © 2022; infoabsolvent, 2022).

Absolvent získá odbornou způsobilost pro vázanou živnost Péče o dítě do tří let věku v denním režimu podle přílohy č. 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů. V souladu s přílohou č.4 vyhlášky č.505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, absolvent oboru vzdělání Sociální činnost nemusí naplnit požadavek absolvování kvalifikačního kurzu pro výkon profese Pracovník v sociálních službách.

Mezi odborné kompetence absolventa oboru Sociální činnost patří:

- poskytovat přímou pomoc klientům sociálních služeb;
- provádět základní výchovnou nepedagogickou činnost podporující soběstačnost a sociální aktivizaci klientů a aktivní využívání volného času;
- podílet se na zajišťování sociálních služeb;
- jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje;
- usilovat o nejvyšší kvalitu své práce a sociálních služeb;
- dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci (edu, © 2022; infoabsolvent, 2022b).

4 ABSOLVENTI STŘEDNÍCH ŠKOL A TRH PRÁCE

Tato kapitola se věnuje absolventům na trhu práce. V úvodu definujeme trh práce a nezaměstnanost. Dále zde popisujeme postavení absolventů na trhu práce. Vzápětí se zaměřujeme konkrétně na situaci absolventů oboru Sociální činnost na trhu práce, resp. skupině oborů, do které tento obor spadá. V závěru se zaměřujeme na charakteristiku potřeb zaměstnavatelů.

4.1 Trh práce a nezaměstnanost

Trh práce

Trh práce můžeme vnímat jako jakýkoliv jiný trh, jelikož i zde se setkáváme s poptávkou, nabídkou a cenou. Avšak od ostatních se liší tím, že práce není stejná jako ostatní zboží a je výrobním faktorem svého druhu. Nositelem „práce“ je lidská bytost, která může být vnímána jako pracovní síla. Ale zároveň nesmí být opomenut fakt, že se jedná o jedince, který má svá práva, přání, vůli atd. (Jurečka, 2018; Dvořáková, 2007).

Na trhu práce stojí proti sobě ve vzájemné soutěži poptávka a nabídka práce. Právě zde soupeří samotní jedinci o zaměstnání a zároveň zaměstnavatelé o budoucí zaměstnance. Při střetu poptávky a nabídky práce vznikají podmínky zaměstnanosti, včetně odměn za práci, platy a mzdy (Dvořáková, 2007; Mareš, 1998).

Nezaměstnanost

Za nezaměstnaného můžeme označit osobu, která nemá zaměstnání, ale zároveň není ani osobou samostatně výdělečně činnou. Další charakteristikou je to, že osoba pracovat může a chce. Dále je také vedena na příslušném úřadu práce jako uchazeč či zájemce o zaměstnání a s tímto úřadem aktivně spolupracuje (Tomeš, 2011).

Dělení nezaměstnanosti

Nezaměstnanost nejčastěji dělíme podle její délky nebo podle jejích příčin. Krebs (2007) dále rozlišuje i nezaměstnanost dobrovolnou a nedobrovolnou. Dobrovolně nezaměstnaný člověk nechce z nějakého důvodu pracovat. Jedním z důvodů může být nedostatečně ohodnocená pracovní pozice, hledá tedy lépe placenou. Často ale člověk jednoduše řečeno pracovat nechce, současná situace mu vyhovuje. Žije z finančních dávek od státu, popřípadě si jen příležitostně přivydělá. Naopak v případě nedobrovolné nezaměstnanosti jedinec

pracovat chce, ale situace na trhu práce mu to neumožňuje, jelikož poptávka po práci je vyšší, než je počet volných míst.

Druhy nezaměstnanosti dle její příčiny

- Frikční nezaměstnanost – Jedná se o nezaměstnanost mezi dvěma zaměstnáními, většinou je krátkodobá. Jako příklad můžeme uvést osoby, které dobrovolně opustili své zaměstnání z důvodu lépe placeného zaměstnání, nebo z důvodu stěhování. Dále zde můžeme zařadit absolventy, hledající své první zaměstnání (Šmajsová Buchtová, 2002).
- Strukturální nezaměstnanost – Vzniká v důsledku útlumu nebo zániku konkrétních odvětví (př. uzavírání hutí, dolů apod.). Nezaměstnaní z těchto oborů, hledající uplatnění, nenacházejí žádné zaměstnání, které by odpovídalo jejich kvalifikaci. Na trhu práce nastává situace, kdy je velká poptávka po profesích jednoho odvětví (např. zdravotní sestry), ale zároveň je vyšší počet nezaměstnaných z jiného odvětví (např. horníci) (Jurečka, 2017; Šmajsová Buchtová, 2002).
- Cyklická nezaměstnanost – Souvisí s ekonomikou a hospodářstvím státu. V období hospodářského poklesu nezaměstnanost narůstá, naopak při hospodářském růstu klesá. Vzniká v důsledku poklesu celkové poptávky po práci (Šmajsová Buchtová, 2002).
- Sezónní nezaměstnanost – Často má podobu krátkodobé nezaměstnanosti. Týká se především profesí, jejichž výkon nějak souvisí s ročními obdobími či jsou závislé na počasí. Jedná se např. o profese spojené s cestovním ruchem, zemědělstvím, nebo stavebnictvím (Matoušek, Kodymová, Koláčková, 2005).

Druhy nezaměstnanosti dle délky trvání

Nezaměstnanost můžeme dle délky jejího trvání rozdělit na krátkodobou, střednědobou a dlouhodobou. *Krátkodobá nezaměstnanost* je nezaměstnanost trvající do tří měsíců. Většinou je součástí běžných ekonomických procesů a nezpůsobuje vážné sociální problémy. *Střednědobá nezaměstnanost* již může znamenat pro nezaměstnaného problém. Tento druh nezaměstnanosti trvá od tří do 12 měsíců. Během této doby může dojít díky rychlému technickému vývoji ke změnám na pracovišti, a tak bude nutné při vstupu do zaměstnání určité zaškolení. *Dlouhodobá nezaměstnanost*, tj. nezaměstnanost trvající déle než 1 rok, již vede k vážným sociálním problémům a často vede k sociálnímu vyloučení.

Charakteristické jsou negativní dopady na příjmy domácnosti, rodinu a sociální vztahy. Nezaměstnaný ztrácí pracovní návyky a mohou se objevit deprese a pocity úzkosti (Tomeš, 2011; 2010).

4.2 Absolventi na trhu práce

Vstup čerstvého absolventa na trh práce je pro každého jedince specifický. Jejich první zaměstnání bývají v mnoha případech pod úrovní jejich kvalifikace, často v podobě omezených úvazků s nižším počtem hodin. Někteří volí absolventské stáže nebo vycestují do zahraničí. Zaměstnání, které více odpovídá jejich získané kvalifikaci a je lépe platově ohodnoceno, nacházejí až po získání větších pracovních zkušenostech (Doseděl, 2021).

Vstup absolventů na trh práce může mít různou podobu, nemusí to pouze znamenat ukončení školského vzdělávání a nástup do zaměstnání. V současné společnosti se setkáváme běžně s tím, že po střední škole student pokračuje v dalším studiu a zároveň i pracují. Stává se také, že někteří středoškolské absolventi nastoupí do zaměstnání a po krátké době se znovu vrátí ke studiu. Pokud se absolvent rozhodne vstoupit na trh práce, může nejprve pracovat v krátkodobých zaměstnáních, než se mu podaří přejít do zaměstnání stabilního (Hlad'o a Kvasková et al., 2020).

Absolventy řadíme mezi tzv. rizikové skupiny na trhu práce. Jelikož je uplatnění jedince na trhu práce determinováno množstvím charakteristik (věk, pohlaví, zdravotní stav, vzdělání, příslušnost k etnické skupině), jsou tak určité skupiny jedinců více ohroženy rizikem ztráty zaměstnání a dlouhodobé nezaměstnanosti. Mezi tyto osoby patří především:

- osoby se zdravotním postižením;
- osoby do 25 let věku;
- absolventi vysokých škol po dobu dvou let od ukončení studia, nejdéle do 30 let;
- těhotné ženy, kojící matky a matky do devátého měsíce po porodu;
- osoby pečující o dítě do 15 let;
- osoby starší 50 let;
- osoby dlouhodobě nezaměstnané, tzn. uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP dle než šest měsíců;

- osoby vyžadující zvláštní pomoc – jedinci v obtížných poměrech, po výkonu trestu odnětí svobody, osoby ze sociokulturně znevýhodněného prostředí nebo společensky nepřizpůsobiví (Tomeš, 2011; Šmajsová Buchtová, 2002).

Při zprostředkování zaměstnání je věnována zvýšená péče určitým skupinám. Jedná se o osoby, které tuto péči potřebují z důvodu zdravotního stavu, věku, péči o dítě nebo z jiného vážného důvodu (§33, odst.1., zákona č. 435/2004 sb., o zaměstnanosti, v.z.p.p.).

Nezaměstnanost absolventů škol

V konkurenci s ostatními uchazeči o zaměstnání jsou absolventi ve značné nevýhodě, jelikož většina z nich nemá žádné praktické zkušenosti ani pracovní návyky. Mezi jejich přednosti ale mohou patřit např. aktuální odborné znalosti, počítačové dovednosti, znalost cizích jazyků nebo časová flexibilita. Problémy s uplatněním mají absolventi zhruba do 25 let, po věku se jejich situace výrazně zlepšuje a ustaluje. Míry nezaměstnanosti jsou poté rozloženy podle obvyklého schématu – nejnižší míru nezaměstnanosti mají vysokoškoláci, dále osoby s maturitou. Vyšší úroveň nezaměstnanosti je patrná u vyučených a nejvyšší u osob se základním vzděláním, kteří mívají problémy s uplatněním po celé své ekonomicky aktivní období (Šmajsová Buchtová, 2013; NÚV, 2022a).

Celková míra nezaměstnanosti byla k 31.3.2023 3,7 %, celkem bylo v evidenci Úřadu práce 273 478 uchazečů o zaměstnání (Úřad práce, 2023). Z tohoto počtu je dle dat MPSV (2023) celkem 12 343 absolventů a mladistvých.

4.3 Absolventi oboru Sociální činnost na trhu práce

Národní pedagogický institut České republiky mimo jiné monitoruje problematiku absolventů škol a trhu práce. Na jejich informačním systému „Infoabsolvent“ nalezneme velké množství statistik, analýz a dalších publikací vztahujících se k této problematice. Pro naše téma je důležitá analýza absolventů středních škol na trhu práce odvětví Pedagogika, učitelství a sociální péče a také míra nezaměstnanosti absolventů podle oborů vzdělání.

Absolventi středních škol a trh práce – odvětví PEDAGOGIKA, UČITELSTVÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE

Studijní obor Sociální činnost spadá do skupiny oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče. Kromě míry nezaměstnanosti podle jednotlivých oborů (uvedeno níže), jsou podrobnější statistické informace zveřejňovány podle skupin oborů, proto jsou následující data pro celou skupinu oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče, se zaměřením na kategorii oborů M

(střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou). Podrobnější analýzy tématu absolventů středních škol a trh práce jsou Národním ústavem pro vzdělávání vypracovávány souhrnně podle kategorií oborů.

Počet absolventů ze skupiny oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče v kategorii M byl od roku 2013 spíše sestupný, např. v roce 2018 byl počet absolventů 1664. Od tohoto roku pozorujeme mírný nárůst, např. v roce 2020 to bylo 1874 absolventů a výraznější nárůst počtu absolventů pozorujeme až v roce 2021, tj. 2183 absolventů. Co se týče podílu absolventů této skupiny z celkového počtu absolventů, tak v roce 2018 to bylo 2,3 % a z celkové počtu absolventů z kategorie M (střední odborné vzdělání s MZ) to bylo 6 %. V roce 2021 to bylo 2,7 % z celkového počtu absolventů a z celkové počtu absolventů z kategorie M (střední odborné vzdělání s MZ) to bylo 6,5 %. Z dat vyplývá, že podíl absolventů skupiny oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče se v posledních letech mírně zvyšuje, ale nadále zůstává ve srovnání s ostatními kategoriemi mezi absolventy méně zastoupený (Doležalová a kol., 2019; Infoabsolvent, 2022a).

Pokud se ale zaměříme oblast vyššího odborného vzdělávání, tak absolventi pedagogických a sociálních oborů jsou druhou nejpočetnější skupinou oborů vzdělání. V roce 2018 jich 1039 úspěšně ukončilo studium na VOŠ (v prezenční i jiné formě studia), což je přibližně 23,1 % z celkového počtu všech absolventů VOŠ. I přes to, počet absolventů těchto oborů klesá, tak jako celkový počet absolventů VOŠ (Doležalová a kol., 2019).

Přechod absolventů SŠ oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče na vysoké a vyšší odborné školy

Ke studiu do terciárního vzdělávání se hlásilo v roce 2017/2018 celkem 80 % absolventů pedagogických oborů středních škol. Ke studiu na VOŠ se hlásí 19 % absolventů těchto oborů a 73 % se hlásí ke studiu na VŠ, což je nejméně od roku 2014/15. Celkem bylo ke studiu v terciárním vzdělávání přijato 59 % absolventů oborů pedagogika, učitelství a sociální péče středních škol kategorie M, Ke studiu na VOŠ odchází bezprostředně po ukončení SŠ 18 % absolventů těchto oborů (jejich podíl klesá) a k vysokoškolskému studiu 45 % (jejich podíl narůstá) (Doležalová a kol., 2019).

Absolventi těchto oborů si nejčastěji volí pro další studium na VŠ či VOŠ obory podobného zaměření, jako je jimi studovaný obor na SŠ. Jedná se tak především o obory zaměřené na pedagogiku, učitelství a sociální péči, dále jsou to obory sociálních věd, zdravotnictví a psychologie (Doležalová a kol., 2019).

Míra nezaměstnanosti absolventů oboru Sociální činnost

Data pro analýzu míry nezaměstnanosti absolventů jsou sbírána dvakrát ročně, a to v dubnu a v září. Nejaktuálnější informace jsou z dubna 2021 a 2022. V dubnu 2021, resp. v roce 2020, byl celkový počet absolventů oboru Sociální činnost 791. Z tohoto počtu bylo celkem 52 nezaměstnaných a míra nezaměstnanosti tak byla 6,6 %. V dubnu 2022, resp. v roce 2021, byl celkový počet absolventů oboru Sociální činnost 1031. Z tohoto počtu bylo celkem 59 nezaměstnaných a míra nezaměstnanosti tak byla 5,7 %. Pro srovnání jsou uvedena i četnosti celé kategorie vzdělání a poté skupiny oborů (Infoabsolvent, © 2022a).

Tabulka 1- Míra nezaměstnanosti absolventů oboru Sociální činnost

Kategorie vzdělání / Skupina oborů / Obor	Duben 2021			Duben 2022		
	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů
Úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení) - M	30640	1913	6,2 %	33811	1480	4,4 %
Pedagogika, učitelství a sociální péče	1874	76	4,1 %	2183	79	3,6 %
Sociální činnost	791	52	6,6 %	1031	59	5,7 %

Zdroj : infoabsolvent, © 2022

4.4 Potřeby zaměstnavatelů

V roce 2022 bylo provedeno pod záštitou Národního pedagogického institutu České republiky šetření zaměřující se na potřeby zaměstnavatelů v souvislosti s přijímáním nových zaměstnanců. Dále zjišťovalo názory a postoje zaměstnavatelů k přijímání absolventů a jak hodnotí kvalitu a připravenost absolventů pro vstup do zaměstnání. Zajímali se také o oblast spolupráce firem se školskými zařízeními. Zaměstnavatelé měli také možnost vyjádřit svá očekávání týkající se vývoje odborného vzdělávání a školského systému.

Aby byla zajištěna plynulost přechodu absolventů na trh práce, je nezbytné, aby byli absolventi adekvátně vybaveni potřebnými dovednostmi, znalostmi a kompetencemi. Takovými, které co možná nejlépe odpovídají reálným potřebám zaměstnavatelů. Potřebné kompetence lze rozdělit na klíčové (obecnější znalosti, dovednosti a postoje potřebné pro společenský život) a profesní (odborné). Konkrétní nároky a požadavky na kompetence pracovníků jsou odvislé od konkrétní pracovní pozice. Nicméně všeobecně zaměstnavatelé preferují spíše profesní kompetence před klíčovými (Doležalová et al., 2022).

Zaměstnavatelům může zaměstnávání absolventů přinášet i určité výhody: absolventi mohou mít větší ochotu vzdělávat se a rozvíjet se, nejsou zatíženi předchozími pracovními

návyky, projevují větší flexibilitu a ochotu či chuť pracovat. Nicméně velká část přijímá absolventy proto, že je nedostatek uchazečů s praxí. Naopak mezi nejčastější důvody, proč zaměstnavatelé nechtějí absolventy přijímat patří: nereálná představa absolventů o výši mzdy, pracovní době nebo o pracovním zařazení, dále nedostatek praxe a pracovních zkušeností, jejich nízká úroveň pracovní morálky. Pro výkon některých pracovních pozic je nutná určitá doba praxe, proto nemohou absolventa přijmout (Doležalová et al., 2022).

Pro lepší připravenost absolventů pro vstup na trh práce by bylo vhodné užší propojení zaměstnavatelské a vzdělávací sféry. Aktuální propojení má podobu odborných praxí žáků a studentů, popř. exkurzí na pracovišti. Zaměstnavatelé by uvítali větší důraz na praktické dovednosti žáků a více praktické výuky, hlubší propojení teorie s praxí a probuzení většího zájmu o obor u žáků (Doležalová et al., 2022).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

V této kapitole představujeme metodologii výzkumu. Nejprve je zde popsán výzkumný problém. Dále jsou zde formulovány cíle výzkumu a výzkumné otázky. Poté je zde charakterizován výzkumný soubor. Následuje popis výzkumné techniky a způsob zpracování dat.

5.1 Výzkumný problém

S přicházejícím koncem střední školy se opět vynořuje otázka volby povolání. Ta totiž neznamená pouze volbu střední školy, ale jedinec se může touto volbou zabývat i na konci střední a vysoké školy (Vendel, 2008). Někdo se rozhodne pro další studium, někdo se rozhodne začít pracovat. V konkurenci s ostatními uchazeči o zaměstnání jsou absolventi ve značné nevýhodě, jelikož většina z nich nemá žádné praktické zkušenosti ani pracovní návyky. Mezi jejich přednosti ale mohou patřit např. aktuální odborné znalosti, počítačové dovednosti, znalost cizích jazyků nebo časová flexibilita. Problémy s uplatněním mají absolventi zhruba do 25 let, po věku se jejich situace výrazně zlepšuje a ustaluje (Šmajsová Buchtová, 2013).

Ve výzkumu zjišťujeme názory středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru, proto jsme se rozhodli pro kvantitativní pojetí výzkumu. Výzkum byl prováděn pomocí dotazníkového šetření.

5.2 Cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jaké jsou názory středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru.

Dílčím cílem je zjistit, které faktory výrazně ovlivnily výběr studovaného oboru. Dalším dílčím cílem je zjistit, jaké jsou aktuální představy studentů o jejich budoucí profesi, jaké profese chtějí v budoucnu vykonávat a s jakými cílovými skupinami chtějí pracovat. Dále je cílem zjistit, jaká je míra školní přípravy pro výkon budoucí profese z pohledu studentů. A posledním dílčím cílem je zjistit, jaké mají studenti obavy z jejich uplatnění v oboru.

5.3 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka

Jaké jsou názory středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru?

Díličí výzkumné otázky:

1. Které faktory výrazně ovlivnily výběr studovaného oboru?
2. Jaké jsou aktuální představy studentů o jejich budoucí profesi?
3. Jaká je míra školní přípravy pro výkon budoucí profese z pohledu studentů?
4. Jaké obavy mají studenti z budoucího uplatnění v oboru?

5.4 Výzkumný soubor**Základní soubor**

Základním souborem jsou všichni středoškolští studenti sociálních oborů v České republice. Aktuálně je obor Sociální činnost vyučován na 71 středních školách. Celkem na 70 školách je možné tento obor studovat prezenčně, 12 škol nabízí studium v dálkové formě a jedna škola nabízí možnost studia kombinovanou formou (Atlas školství, 2023b).

Výběrový soubor

Výběrový soubor tvoří studenti oboru Sociální činnost 3. a 4. ročníků, jelikož pro účely výzkumného šetření je nutné, aby studenti měli za sebou už nějakou učební praxi. Ta je většinou škol zařazována do studijních plánů od třetího ročníku.

Výběrový soubor byl vybrán dostupným výběrem. Celkem bylo s žádostí o možnost vyplnění dotazníků studenty osloveno 29 středních škol. Se zapojením do výzkumu souhlasilo 8 škol. Sběr odpovědí probíhal v únoru a březnu roku 2023. Celkem bylo sesbíráno 121 dotazníků.

Tabulka 2 – Seznam středních škol

Název školy
Střední škola pedagogická a sociální Zlín, s.r.o
Střední průmyslová škola a Obchodní akademie Uherský Brod
AHOL – Střední odborná škola s.r.o
Gymnázium, Střední pedagogická škola, Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Znojmo
Střední škola, Havířov-Prostřední Suchá
Akademie – Vyšší odborná škola, Gymnázium a Střední odborná škola uměleckoprůmyslová Světlá nad Sázavou
Gymnázium a Střední odborná škola, Moravské Budějovice
Střední zdravotnická škola, Turnov

$$\Sigma = 121$$

5.5 Výzkumná technika

Pro účely tohoto výzkumného šetření jsme jako metodu sběru dat zvolili dotazník. Při dotazníkovém šetření jsou data získávána od vzorku osob, které odpovídají na připravené otázky. Dotazník se skládá z předem připravených, pečlivě formulovaných a promyšleně seřazených otázek, na které odpovídá písemně dotazovaná osoba (respondent). Tato výzkumná technika je využívána v kvantitativních výzkumech především pro získávání dat hromadné povahy. Jeho velkou výhodou je právě to, že můžeme jeho prostřednictvím získat data od velkého počtu respondentů, a to při menší časové investici. Je ale také důležité zvážit, zda je pro vybraný výzkumný problém vhodnější zvolit standardizovaný dotazník nebo dotazník vlastní tvorby. Konstrukce dotazníku se na první pohled může jevit jako snadná. Nicméně často dochází ke vzniku dotazníků, které jsou nevhodně sestaveny či se nesprávně vyhodnocují. Pokud se chceme vyvarovat možných chyb při tvorbě vlastního dotazníku, je lepší zvolit standardizovaný (Eger & Egarová, 2022; Chráska, 2007; Gavora, 2000; Engel, 2017).

Pro účely našeho výzkumného šetření jsme sestavili dotazník vlastní tvorby o 17 položkách, z nichž 9 položek je uzavřených, 2 položky jsou škálové, 4 položky jsou polouzavřené a dvě položky jsou otevřené. Otevřenými položkami jsou položky č. 6 a č. 12.

Uzavřenými položkami jsou položky č. 2; 4; 5; 9; 10; 11; 13; 14 a 15.

Položka č.2 nabízela šest možností odpovědi a bylo možno zvolit více než jednu odpověď. U položky č. 4 bylo na výběr z pěti možností a bylo možné vybrat jen jednu odpověď. U položky č. 5 vybírali respondenti jednu odpověď ze čtyř možných odpovědí. U položek č.9; 13 a 15 vybírali respondenti z možností: Určitě ano; Spíše ano; Nevím; Spíše ne a Určitě ne. U položek č. 10 a 11 vybírali respondenti z možností: Určitě ano; Spíše ano; Nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím; Spíše ne; Určitě ne a Ještě jsme neměli praxi. U položky č. 14 měli respondenti na výběr ze tří možností.

Škálovými položkami jsou položky č. 16 a 17. V položce č. 16 respondenti označovali míru souhlasu či nesouhlasu s uvedenými tvrzeními a vybírali z možností *Naprosto souhlasím – Spíše souhlasím – Nevím – Spíše nesouhlasím – Naprosto nesouhlasím*. U položky č. 17 hodnotili respondenti míru připravenosti pro práci s jednotlivými cílovými skupinami na škále od 1 do 5, kdy 1 = cítím se být nepřipraven/a a 5= cítím se být velmi dobře připraven/a. Celkem 4 položky jsou polouzavřené, jedná se o položky č. 1; 3; 7 a 8. Tyto položky obsahovali i možnost „jiné“ odpovědi. U všech těchto položek byla zároveň možnost zvolit

více než jednu odpověď. Položka č. 1 obsahovala sedm možností odpovědi. U položky č. 3 měli respondenti na výběr z pěti odpovědí. Položka č. 7 nabízela osm možností odpovědi. U položky č. 8 bylo na výběr z čtrnácti možností odpovědi a zároveň mohli vybrat maximálně tři možnosti.

Vzor dotazníku je přiložen v příloze P1: Dotazník.

5.6 Způsob zpracování dat

Všechna sesbíraná data z dotazníků byla převedena do programu Microsoft Excel, kde byla dále zpracována. Byly zde vytvořeny tabulky četností a grafy znázorňující výsledky. Odpovědi z otevřených otázek byly rozříděny do kategorií. Pro vyhodnocení výzkumných otázek jsme použili popisnou statistiku, jelikož stanovené výzkumné otázky jsou deskriptivního charakteru. Získaná data jsou znázorněna v tabulkách četností, obsahující absolutní a relativní četnost. Poté byly vytvořeny grafy.

6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Následující kapitola je zaměřena na analýzu a interpretaci dat získaných pomocí dotazníkového šetření.

Dotazník byl distribuován celkem do devíti škol a bylo sesbíráno celkem 121 vyplněných dotazníků. Část dotazníků byla distribuována v klasické tištěné formě (22), zbylé dotazníky byly sesbírány pomocí online dotazníku.

Cílem položek dotazníku bylo nejen získat informace k zodpovězení výzkumných otázek, ale i ke zjištění dalších názorů studentů na jejich studium.

Položka č. 1: Při výběru střední školy mě nejvíce ovlivnili názory: (můžete vybrat více možností)

Tabulka 3 - Při výběru střední školy mě nejvíce ovlivnili názory:

Možnost odpovědi	Četnost
a) Kamarádů	19
b) Spolužáků	2
c) Rodičů	53
d) Učitelů	8
e) Masmédia	5
f) Rozhodoval/a jsem se sám/sama	69
g) Jiný (vypište jaký)	8

Cílem položky bylo zjistit, či názory ovlivňovaly studenta při výběru střední školy.

Nejčastější odpovědí byla možnost *Rozhodoval/a jsem se sám/sama*, kterou vybralo 69 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byla *Rodičů*, což odpovědělo 53 respondentů a třetí nejčastější byla *Kamarádů*, kterou zvolilo 19 respondentů. Stejný počet odpovědí, tj. 8, byl u možností odpovědi *Učitelů* a *Jiný (vypište jaký)*. Poté následovala možnost *Masmédia*, kterou zvolilo 5 respondentů. Nejméně volenou odpovědí byla možnost *Spolužáků*, již zvolili pouze 2 respondenti. Odpovědi respondentů u možnosti *Jiný (vypište jaký)* byly zpracovány do tabulky 26 - Četnosti odpovědí u možnosti *Jiný (vypište jaký)* položky č.1, která je umístěna v příloze PII: Tabulky četností.

Z výsledků vyplývá, že více než polovina studentů se při volbě střední školy rozhodovala sama. Velký vliv na rozhodování měl také názor rodičů.

Položka č. 2: Kde jste zjišťovali informace o studovaném oboru?

Tabulka 4 - Kde jste zjišťovali informace o studovaném oboru?

Možnost odpovědi	Četnost
a) Na internetu či z brožur	79
b) Na dni otevřených dveří	57
c) Od přátel	16
d) Od rodičů	8
e) Z jiného zdroje	11
f) Nesháněl/a jsem	13

Cílem této položky bylo zjistit, kde si studenti zjišťovali informace o studovaném oboru.

Nejčastěji volenou odpovědí v této položce byla možnost *Na internetu či z brožur*, kterou zvolilo 79 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byla možnost *Na dni otevřených dveří*, což odpovědělo 57 respondentů. Třetí nejčastější odpovědí byla možnost *Od přátel*, tu zvolilo 16 respondentů. Dále možnost *Nesháněl/a jsem* zvolilo 13 respondentů. Možnost *Z jiného zdroje* vybralo 11 respondentů. Nejméně odpovědí získala možnost *Od rodičů*, tu vybralo 8 respondentů.

Ze získaných odpovědí vyplývá, že informace o studovaném oboru při volbě střední školy si studenti nejčastěji vyhledávali internetu na či v brožurách (79 respondentů) a důležitá byla pro studenty i návštěva školy při Dni otevřených dveří (57 respondentů).

Položka č. 3: Proč jste se rozhodli studovat tento obor? (můžete vybrat více odpovědí)

Tabulka 5 - Proč jste se rozhodli studovat tento obor?

Možnost odpovědi	Četnost
a) Zajímám se o danou problematiku	58
b) Byl mi vybrán rodinou	17

c) Tento obor je pracovně lukrativní	15
d) Škola je v blízkosti bydliště	25
e) Jiný důvod (vypište jaký)	24

Tato položka měla za cíl zjistit, proč se studenti rozhodli pro studium studovaného oboru.

Nejčastěji volenou odpovědí byla možnost *Zajímám se o danou problematiku*, kterou zvolilo 58 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byla možnost *Škola je v blízkosti bydliště*, tu si vybralo 25 respondentů. Třetí nejčastější odpovědí byla možnost *Jiný důvod (vypište jaký)*, což zvolilo 24 respondentů. Dále možnost *Byl mi vybrán rodinou* vybralo 17 respondentů. Nejméně volenou odpovědí byla možnost *Tento obor je pracovně lukrativní*, již si zvolilo 15 respondentů.

U možnosti *Jiný důvod (vypište jaký)*, kterou zvolilo 24 respondentů, byly odpovědi roztrženy do kategorií podle obsahu odpovědi. Počty četností jsou zaznamenány v Tabulce 25 – Četnosti odpovědí u možnosti *Jiný důvod (vypište jaký)* položky č.3, která je přiložena v příloze PII.: Tabulky četností. Celkem 5 respondentů zvolilo tento studijní obor proto, že se nedostali na obor, který chtěli. Dále 4 respondenti uvedli, že si jej zvolili proto, že jim nic jiného nezbývalo nebo nevěděli, kam jinam jít. Kvůli menšímu množství matematiky, fyziky a chemie ve výuce si tento obor zvolili 2 respondenti. Dále 3 respondenti uvedli, že si studovaný obor zvolili proto, že se jim líbilo jeho zaměření, které je jim osobně blízké. Další 2 respondenti studují tento obor proto, že chtějí pracovat s lidmi. Zbývajících 8 respondentů uvedlo velmi specifické důvody, jejichž četnost byla jednou.

Z výsledků také vyplývá, že hlavním důvodem, proč se studenti rozhodli studovat tento obor byl zájem o danou problematiku. Důležitá byla pro studenty také vzdálenost školy od jejich bydliště. Dále měly vliv individuální důvody studentů.

Položka č. 4: Uvažujete o studiu na vyšší odborné nebo vysoké škole?

Tabulka 6 - Uvažujete o studiu na vyšší odborné nebo vysoké škole?

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Určitě ano	62	51,2 %
b) Spíše ano	32	26,4 %

c) Zatím jsem o tom nepřemýšlel/a	6	5 %
d) Spíše ne	13	10,7 %
e) Určitě ne	8	6,6 %

Tato položka zjišťovala, zda studenti uvažují o studiu na vyšší odborné nebo vysoké škole. Nejčastěji zvolenou odpovědí byla možnost *Určitě ano*, kterou vybralo 62 respondentů (51,2 %). Druhou nejčastěji zvolenou odpovědí byla možnost *Spíše ano*, již zvolilo 32 respondentů (26,4 %). Třetí nejčastěji zvolenou odpovědí byla možnost *Spíše ne*, kterou zvolilo 13 respondentů (10,7 %). Možnost *Určitě ne* vybralo 8 respondentů (6,6 %). Nejnižší počet odpovědí byl u možnosti *Zatím jsem o tom nepřemýšlel/a*, kterou zvolilo 6 respondentů (5 %).

Z výsledků vyplývá, že větší část studentů, přibližně 75 %, chce dále studovat na vyšší odborné nebo vysoké škole, nebo studium zvažuje. Pouze 8 studentů je rozhodnuto o tom, že dále studovat nechce.

Položka č. 5: Bude vaše další případné studium sociálně zaměřené?

Tabulka 7 - Bude vaše další případné studium sociálně zaměřené?

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Ano, chci se dále vzdělávat v sociálně orientovaném oboru	43	35,5 %
b) Ne, chci sice dále studovat, ale jiný obor	35	28,9 %
c) Nechci pokračovat v žádném studiu	8	6,6 %
d) Prozatím jsem se definitivně nerozhodl/a	35	28,9 %

V této položce jsme zjišťovali, zda další případné studium studentů bude sociálně zaměřené. Nejvíce odpovědí bylo u možnosti *Ano, chci se dále vzdělávat v sociálně orientovaném oboru*, kterou si zvolilo 43 respondentů (35,5 %). Možnosti *Prozatím jsem se definitivně nerozhodl/a* a *Ne, chci sice dále studovat, ale jiný obor* získaly obě stejný počet odpovědí, tj. 35 (28,9 %). Nejméně volenou možností byla možnost *Nechci pokračovat v žádném studiu*, kterou vybralo 8 respondentů (6,6 %).

Z výsledků vyplývá, že přibližně třetina studentů chce dále studovat v sociálně zaměřeném oboru. Pouze 8 studentů je rozhodnuto, že nechce pokračovat v žádném studiu.

Položka č. 6: V jaké profesi byste chtěli pracovat?

Tabulka 8 - V jaké profesi byste chtěli pracovat?

Možnost odpovědi	Četnost
Sociální pracovník	25
Učitelství/pedagogika	31
Zdravotnictví (př. všeobecná sestra, porodní asistentka)	4
Nevím; Ještě jsem se nerozhodl/a	12
Cílová skupina (př.: s dětmi)	8
Psychologie (př.: psycholog, terapeut)	10
Asistent pedagoga	8
Jiné (nelze zařadit do žádné kategorie)	15
Společenskovědní profese (př.: logoped, kriminalista, sociolog)	16
Nepedagogické profese (př.: chůva, vychovatel, pedagog volného času)	9
Sociální služby (př.: pracovník přímé obslužné péče, aktivizační pracovník)	8

Cílem této položky bylo zjistit, v jaké profesi by chtěli studenti pracovat.

Jelikož se jednalo o otevřenou položku, bylo nejprve nutné odpovědi respondentů roztrždit do kategorií. Kategorie byly vytvořeny dle zaměření jednotlivých odpovědí. Názvem

kategorie je buď konkrétní profese nebo zaměření profesí. Odpovědi byly rozděleny do 11 kategorií.

Na pozici *Sociální pracovník* by chtělo pracovat 25 respondentů. V profesích vztahujících se k oblasti *Učitelství/pedagogika* by si přálo pracovat 31 respondentů. V oblasti *Zdravotnictví* chtějí v budoucnu pracovat 4 respondenti. Celkem 12 respondentů uvedlo, že *Neví* nebo se *Ještě nerozhodl/a*. V součtu 8 respondentů neuvedlo konkrétní profesi, ale uvedli *Cílovou skupinu*, se kterou by chtěli pracovat. V oblasti *Psychologie* by chtělo pracovat 10 respondentů. V profesi *Asistent pedagoga* by chtělo pracovat 8 respondentů. V profesích, které jsme zařadili do *Společenských profesí*, by chtělo pracovat 16 respondentů. V profesích v oblasti *Sociálních služeb* by v budoucnu chtělo pracovat 8 respondentů. V povoláních, které jsme zařadili do *Nepedagogických profesí*, chce v budoucnu pracovat 9 respondentů. Zbývající profese, které uvedlo 15 respondentů, jsme zařadili do kategorie *Jiné*, jelikož byly velmi specifické a jejich četnost byla velmi nízká.

Z odpovědí vyplývá, že studenti chtějí v budoucnu pracovat nejčastěji v profesích, které jsou k jejich aktuálně studovanému oboru blízké a můžeme je zařadit do pomáhajících profesí. A to i přes to, že jednotlivé odpovědi byly velmi rozmanité.

Položka č. 7: Z jakých důvodů chcete v budoucnu pracovat ve Vámi studovaném oboru? (můžete vybrat více možností)

Tabulka 9 - Z jakých důvodů chcete v budoucnu pracovat ve Vámi studovaném oboru?

Možnost odpovědi	Četnost
a) Chci pomáhat druhým lidem	60
b) Chci být potřebný/á, užitečný/á	43
c) Mám praxi v této oblasti	30
d) Spousta možností pro pracovní uplatnění	25
e) Sociální práce bude vždy potřebná	40
f) Chci se podílet na rozvíjení sociální práce	14
g) Jiný (vypište jaký)	1
h) Nechci pracovat v mnou studovaném oboru	29

V této položce jsme se zaměřili na důvody, kvůli kterým chtějí studenti v budoucnu pracovat v jejich studovaném oboru.

Nejčastější odpovědí byla možnost *Chci pomáhat druhým lidem*, což vybralo 60 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byla možnost *Chci být potřebný/á, užitečný/á*, kterou vybralo 43 respondentů. Třetí nejčastější byla možnost *Sociální práce bude vždy potřebná*, již zvolilo 40 respondentů. Dále *Mám praxi v této oblasti* odpovědělo 30 respondentů. Celkem 29 respondentů *Nechce pracovat v nimi studovaném oboru*. Možnost *Spousta možností pro pracovní uplatnění* vybralo 25 respondentů a možnost *Chci se podílet na rozvíjení sociální práce* 14 respondentů. Pouze 1 respondent zvolil možnost *Jiný (vypište jaký)*. Ve své odpovědi tento respondent uvádí tento důvod: „nejvíc jsou pro mě ty úsměvy klientů a ten pocit když dojdu na praxi a klienti vás obejmou“.

Z výsledků vyplývá, že polovina studentů chce pomáhat druhým lidem, třetina se chce cítit potřebná, užitečná a stejná část si myslí, že sociální práce bude vždy užitečná. Celkem 29 studentů nechce v budoucnu pracovat v nimi studovaném oboru.

Položka č. 8 : Pokud chcete v budoucnu pracovat v oboru vyberte, se kterou cílovou skupinou byste chtěli pracovat. (můžete vybrat maximálně 3 možnosti)

Tabulka 10 - Pokud chcete v budoucnu pracovat v oboru vyberte, se kterou cílovou skupinou byste chtěli pracovat

Možnost odpovědi	Absolutní četnost
a) Děti	75
b) Dospělí	23
c) Senioři	13
d) Rodina	36
e) Osoby s různým typem postižení	21
f) Osoby závislé na návykových látkách	19
g) Osoby nezaměstnané	1
h) Osoby bez příští	4
i) Etnické menšiny	2

j) Uprchlíci, migranti	3
k) Osoby ohrožené domácím násilím	14
l) Je mi to jedno	2
m) Nechci pracovat v oboru	20
n) Jiná (vypište jaká)	5

Cílem položky bylo zjistit, se kterými cílovými skupinami by chtěli v budoucnu studenti pracovat, pokud se rozhodnou pracovat v oboru.

Nejvyšší počet odpovědí zaznamenala možnost *Děti*, kterou zvolilo 75 respondentů. Druhou nejčastější byla možnost *Rodina*, tu zvolilo 36 respondentů. S *Dospělými* by chtělo v budoucnu pracovat 23 respondentů a s *Osobami s různým typem postižení* 21 respondentů. Celkem 20 respondentů odpovědělo, že *Nechce pracovat v oboru*. S cílovou skupinou *Osoby závislé na návykových látkách* chce v budoucnu pracovat 19 respondentů a s cílovou skupinou *Osoby ohrožené domácím násilím* 14 respondentů. Cílovou skupinu *Senioři* si vybralo 13 respondentů. Možnost odpovědi *Jiná (vypište jaká)* zvolilo 5 respondentů. S *Osobami bez přístřeší* by chtěli pracovat 4 respondenti a s *Uprchlíky či migranty* 3 respondenti. Pouze 2 respondenti si vybrali možnost *Je mi to jedno*. Stejný počet respondentů, tj. 2, by chtěl pracovat s *Etnickými skupinami*. Pouze 1 respondent chce pracovat s *Nezaměstnanými*.

Odpovědi z možnosti *Jiná (vypište jaká)* jsou uvedeny v tabulce 28 – Četnosti odpovědí u možnosti odpovědi *Jiná (vypište jaká)* položky č.8, která je umístěna v příloze PII.: Tabulky četností.

Z výše uvedených výsledků vyplývá, že nejvíce chtějí studenti pracovat v budoucnu s dětmi. Dále chtějí pracovat s rodinou, dospělými a osobami s různým typem postižení. Celkem 20 studentů (16,5 %) nechce pracovat v oboru.

Položka č. 9: Jsou podle Vás Vaši učitelé odborných předmětů zároveň odborníky v daném oboru?

Tabulka 11 - Jsou podle Vás Vaši učitelé odborných předmětů zároveň odborníky v daném oboru?

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Určitě ano	21	17,4 %
b) Spíše ano	59	48,8 %
c) Nevím	22	18,2 %
d) Spíše ne	13	10,7 %
e) Určitě ne	6	5 %

Tato položka měla za cíl zjistit, zda jsou podle studentů jejich učitelé odborných předmětů zároveň odborníky v daném oboru.

Nejvyšší podíl odpovědí byl u možnosti *Spíše ano*, kterou vybralo 59 respondentů (48,8 %). Možnost *Nevím* vybralo 22 respondentů (18,2 %) a podobný podíl odpovědí získala i možnost *Určitě ano*, kterou zvolilo 21 respondentů (17,4 %). Možnost odpovědi *Spíše ne* zvolilo 13 respondentů (10,7 %). Nejmenší počet odpovědí byl u možnosti *Určitě ne*, kterou zvolilo 6 respondentů (5 %).

Na základě výše uvedených výsledků můžeme říct, že více než 60 % studentů spíše souhlasí až souhlasí s tím, že jejich učitelé odborných předmětů jsou zároveň odborníky v oboru.

Položka č. 10: Připravují Vás na praxích kvalitně pro budoucí profesi?

Tabulka 12 - Připravují Vás na praxích kvalitně pro budoucí profesi?

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Určitě ano	22	18,2 %
b) Spíše ano	53	43,8 %
c) Nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím	18	14,9 %
d) Spíše ne	22	18,2 %
e) Určitě ne	5	4,1 %
f) Ještě jsme neměli praxi	1	0,8 %

V této položce bylo za cíl zjistit, zda jsou studenti, podle jejich názoru, na praxích kvalitně připravováni pro budoucí profesi.

Zde respondenti nejčastěji volili odpověď *Spíše ano*, tj. 53 (43,8 %). Možnosti *Spíše ne* a *Určitě ano* získaly shodný počet odpovědí, tj. 22 (18,2 %). Odpověď *Nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím* vybralo celkem 18 respondentů (14,9 %). Dále 5 respondentů (4,1 %) vybralo možnost *Určitě ne*. Možnost *Ještě jsme neměli praxi* vybral pouze 1 respondent (0,8 %).

Na základě výše uvedených výsledků můžeme říct, že více než 60 % studentů se domnívá, že jsou na praxích připravováni pro budoucí profesi spíše kvalitně až kvalitně. Nicméně okolo 20 % studentů se domnívá, že na praxích spíše nejsou až určitě nejsou kvalitně připravováni pro budoucí profesi.

Položka č. 11: Je podle Vás počet hodin povinné praxe během studia dostačující?

Tabulka 13 - Je podle Vás počet hodin povinné praxe během studia dostačující?

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Určitě ano	27	22,3 %
b) Spíše ano	22	18,2 %
c) Nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím	14	11,6 %
d) Spíše ne	39	32,2 %
e) Určitě ne	18	14,9 %
f) Ještě jsme neměli praxi	1	0,8 %

Cílem této položky bylo zjistit, zda je podle studentů počet hodin povinné praxe během studia dostačující.

Nejvyšší počet odpovědí byl u možnosti *Spíše ne*, kterou vybralo 39 respondentů (32,2 %). Druhou nejčastější odpovědí byla možnost *Určitě ano*, kterou zvolilo 27 respondentů (22,3 %). Možnost *Spíše ano* zvolilo celkem 22 respondentů (18,2 %). Následovala možnost *Určitě ne*, již zvolilo 18 respondentů (14,9 %). Možnost *Nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím* vybralo 14 respondentů (11,6 %). Pouze 1 respondent (0,8 %) zvolil možnost *Ještě jsme neměli praxi*.

Přibližně polovina studentů hodnotí počet hodin povinné praxe za spíše až určitě nedostačující. Okolo 40 % studentů naopak hodnotí počet hodin povinné praxe za spíše až určitě dostačující.

Položka č. 12: Se kterými cílovými skupinami jste se během praxe setkali?

Tabulka 14 - Se kterými cílovými skupinami jste se během praxe setkali?

Cílová skupina	Četnost
Senioři	88
Děti	70
Osoby s různým typem postižení	69
Osoby bez přístřeší	15
Matky s dětmi v azylovém domě	14
Osoby závislé	6
Dospělí	6
Děti a mladiství s poruchami chování	3
Se všemi	2
Neměli praxi	2
Nezaměstnaní	2
Další (rodina, osoby po výkonu trestu odnětí svobody, sociálně slabí)	3

V této položce jsme zjišťovali, se kterými cílovými skupinami se studenti během praxe setkali.

Jelikož se jednalo o otevřenou položku, bylo nutné nejprve získané odpovědi roztrždit podle jednotlivých cílových skupin. Odpovědi byly roztrženy celkem do 12 skupin.

Nejčastější cílovou skupinou, se kterou se respondenti (88) setkali během praxe, jsou *Senioři*. Druhou nejčastější cílovou skupinou jsou *Děti*, s nimiž se během praxe setkalo 70 respondentů. Podobné četnosti dosáhla i cílová skupina *Osoby s různým typem postižení*, kterou uvedlo 69 respondentů. Další cílovou skupinou byla *Osoby bez přístřeší*, kterou

zmínilo 15 respondentů. Podobný počet respondentů, tj 14, uvedlo, že se během praxe setkala s cílovou skupinou *Matky s dětmi v azylovém domě*. S cílovými skupinami *Osoby závislé* a *Dospělí* se během praxe setkal stejný počet respondentů, tj. 6. S cílovou skupinou *Nezaměstnaní* se setkali jen 2 respondenti. Pouze 2 respondenti uvedli, že ještě neměli praxi. Celkem 2 respondenti uvedli, že se během praxe setkali se *Všemi* cílovými skupinami, konkrétní příklady ale ve svých odpovědích neuvedli. Do kategorie *Další* byly zahrnuty cílové skupiny, které se v odpovědích vyskytly pouze jednou a jednalo se o tyto: rodina, osoby po výkonu trestu odnětí svobody a sociálně slabí.

Z respondentů, kteří uvedli, že se během praxe setkali s *Děťmi*, pouze 2 konkrétně uvedli, že se během praxe setkali s dětmi ve věku do 3 let.

Celkem bylo v odpovědích uvedeno 12 konkrétních cílových skupin. Na základě výše uvedených výsledků můžeme říci, že nejčastějšími cílovými skupinami, se kterými se studenti během praxe setkali, jsou senioři, děti a osoby s různým typem postižením. Tyto tři skupiny dosáhly v odpovědích výrazně vyšší četnosti než ostatní.

Položka č. 13 : Byla během studia naplněna Vaše očekávání, která jste měl/a na začátku studia?

Tabulka 15 - Byla během studia naplněna Vaše očekávání, která jste měl/a na začátku studia?

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Určitě ano	10	8,3 %
b) Spíše ano	42	34,7 %
c) Nevím	26	21,5 %
d) Spíše ne	28	23,1 %
e) Určitě ne	15	12,4 %

Tato položka měla za cíl zjistit, zda byla během studia naplněna očekávání studentů, které měli na začátku studia.

Nejčastější odpovědí u této položky byla možnost *Spíše ano*, již zvolilo 42 respondentů (34,7 %). Druhou nejčastější odpovědí byla možnost *Spíše ne*, kterou zvolilo 28 respondentů (23,1 %). Třetí nejčastější odpovědí byla možnost *Nevím*, tu zvolilo 26 respondentů (21,5 %).

Další byla možnost *Určitě ne*, kterou vybralo 15 respondentů (12,4 %). Nejnižší počet odpovědí byl u možnosti *Určitě ano*, již vybralo 10 respondentů (8,3 %).

U necelé poloviny studentů byla během studia naplněna očekávání, která měla na začátku studia. Ale u více než třetiny studentů tato očekávání spíše až určitě naplněna nebyla.

Položka č. 14 : Změnil se za dobu studia Váš názor na studovaný obor?

Tabulka 16 - Změnil se za dobu studia Váš názor na studovaný obor?

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Ano, škola pozitivně ovlivnila můj názor na studovaný obor	36	29,8 %
b) Ano, škola negativně ovlivnila můj názor na studovaný obor	32	26,4 %
c) Ne, škola nijak neovlivnila můj názor na studovaný obor	53	43,8 %

V této položce jsme zjišťovali, zda se za dobu studia změnil názor studentů na jimi studovaný obor.

Nejvyšší počet respondentů, tj. 53 (43,8 %), zvolil možnost *Ne, škola nijak neovlivnila můj názor na studovaný obor*. Druhou nejčastější odpovědí byla možnost *Ano, škola pozitivně ovlivnila můj názor na studovaný obor*, kterou vybralo 36 respondentů (29,8 %). Nejnižší počet odpovědí zaznamenala možnost *Ano, škola negativně ovlivnila můj názor na studovaný obor*, kterou si vybralo 32 respondentů (26,4 %).

U více než poloviny studentů škola nějakým způsobem ovlivnila jejich názor na studovaný obor. Počet studentů, které škola ovlivnila pozitivně (36) a počet studentů, které škola ovlivnila negativně (32), je velmi podobný. Zbývajícím studentům škola nijak nezměnila jejich názor na studovaný obor.

Položka č. 15: Kdybyste se znovu rozhodovali pro výběr školy, volili byste stejně?

Tabulka 17 - Kdybyste se znovu rozhodovali pro výběr školy, volili byste stejně?

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
------------------	-------------------	-------------------

a) Určitě ano	18	14,9 %
b) Spíše ano	31	25,6 %
c) Nevím	21	17,4 %
d) Spíše ne	27	22,3 %
e) Určitě ne	24	19,8 %

Tato položka zjišťovala, zda by studenti volili stejně, pokud by se znovu rozhodovali pro výběr školy.

U této položky byla nejčastější odpovědí možnost *Spíše ano*, kterou si zvolilo 31 respondentů (25,6 %). Druhou nejčastější odpovědí byla možnost *Spíše ne*, kterou si vybralo 27 respondentů (22,3 %). Další v pořadí je možnost *Určitě ne*, tu si vybralo 24 respondentů (19,8 %). Možnost *Nevím* si vybralo 21 respondentů (17,4 %). Nejméně častou odpovědí u této položky byla možnost *Určitě ano*, což zvolilo 18 respondentů (14,9 %).

Počet studentů, kteří by při výběru školy spíše až určitě volili stejnou školu (49) a počet studentů, kteří by při výběru školy spíše až určitě nevolili stejnou školu (51) je téměř stejný.

Položka č. 16: Zaznačte míru Vašeho souhlasu či nesouhlasu s následujícími tvrzeními.

Cílem této položky bylo zjistit míru souhlasu či nesouhlasu s níže uvedenými tvrzeními.

Tvrzení: Práce v sociální oblasti je podle mě nedostatečně platově ohodnocená.

Tabulka 18 - Práce v sociální oblasti je podle mě nedostatečně platově ohodnocená.

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Naprosto souhlasím	82	67,8 %
Spíše souhlasím	19	15,7 %
Nevím	7	5,8 %
Spíše nesouhlasím	7	5,8 %
Naprosto nesouhlasím	6	5 %

S výše uvedeným tvrzením *Naprosto souhlasí* 82 respondentů (67,8 %). Možnost *Spíše souhlasím* vybralo 19 respondentů (15,7 %). Možnosti *Nevím* a *Spíše nesouhlasím* získaly

obě stejný podíl odpovědí a to 7 (5,8 %). S výše uvedeným tvrzením *Naprosto nesouhlasí* 6 respondentů (5 %).

Na základě výše uvedených výsledků můžeme tedy říct, že velká část studentů souhlasí s tím, že je práce v sociální oblasti, dle jejich názoru, nedostatečně platově ohodnocená.

Tvrzení: Práce v sociální oblasti je podle mě stresově náročná.

Tabulka 19 - Práce v sociální oblasti je podle mě stresově náročná.

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Naprosto souhlasím	73	60,3 %
Spíše souhlasím	39	32,2 %
Nevím	6	5 %
Spíše nesouhlasím	2	1,7 %
Naprosto nesouhlasím	1	0,8 %

S tímto tvrzením *Naprosto souhlasí* celkem 73 respondentů (60,3 %). Možnost *Spíše souhlasím* vybralo 39 respondentů (32,2 %). Možnost odpovědi *Nevím* zvolilo 6 respondentů (5 %). *Spíše nesouhlasím* odpověděli 2 respondenti (1,7 %). S uvedeným tvrzením *Naprosto nesouhlasí* pouze 1 respondent (0,8 %).

Z výsledků vyplývá, že více než 90 % studentů se domnívá, že je podle jejich názoru práce v sociální oblasti stresově náročná.

Tvrzení: Práce v sociální oblasti je podle mě časově náročná.

Tabulka 20 - Práce v sociální oblasti je podle mě časově náročná.

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Naprosto souhlasím	51	42,1 %
Spíše souhlasím	49	40,5 %
Nevím	13	10,7 %
Spíše nesouhlasím	6	5 %
Naprosto nesouhlasím	2	1,7 %

S výše uvedeným tvrzením *Naprosto souhlasím* 51 respondentů (42,1 %). Dále s tvrzením *Spíše souhlasím* 49 respondentů (40,5 %). Celkem 13 respondentů (10,7 %) odpovědělo *Nevím*. Možnost *Spíše nesouhlasím* vybralo 6 respondentů (5 %). S tvrzením *Naprosto nesouhlasím* 2 respondenti (1,7 %).

Na základě výše uvedených výsledků můžeme říci, že více než 80 % studentů se domnívá, že je práce v sociální oblasti časově náročná.

Tvrzení: Práce v sociální oblasti pro mě není zajímavá.

Tabulka 21 - Práce v sociální oblasti pro mě není zajímavá.

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Naprosto souhlasím	10	8,3 %
Spíše souhlasím	8	6,6 %
Nevím	16	13,2 %
Spíše nesouhlasím	51	42,1 %
Naprosto nesouhlasím	36	29,8 %

U tohoto tvrzení vybralo možnost *Naprosto souhlasím* 10 respondentů (8,3 %). Dále s ním *Spíše souhlasím* 8 respondentů (6,6 %). Možnost odpovědi *Nevím* zvolilo 16 respondentů (13,2 %). Celkem 51 respondentů (42,1 %) odpovědělo *Spíše nesouhlasím*. S daným tvrzením *Naprosto nesouhlasím* 36 respondentů (29,8 %).

Z výsledků vyplývá, že pro přibližně 70 % studentů je práce v sociální oblasti zajímavá.

Tvrzení: Práce v sociální oblasti s sebou nese velkou zodpovědnost.

Tabulka 22 - Práce v sociální oblasti s sebou nese velkou zodpovědnost.

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Naprosto souhlasím	98	81 %
Spíše souhlasím	22	18,2 %
Nevím	1	0,8 %
Spíše nesouhlasím	0	0 %

Naprosto nesouhlasím	0	0 %
----------------------	---	-----

S výše uvedeným tvrzením *Naprosto souhlasí* 98 respondentů (81 %). Možnost odpovědi *Spíše souhlasím* vybralo 22 respondentů (18,2 %). Pouze 1 respondent (0,8 %) odpověděl *Nevím*. Možnosti *Spíše nesouhlasím* a *Naprosto nesouhlasím* si nevybral nikdo.

Na základě výše uvedených odpovědí můžeme říct, že dle většiny studentů, práce v sociální oblasti s sebou nese velkou zodpovědnost.

Tvrzení: Absolventů mnou studovaného oboru je mnoho.

Tabulka 23 - Absolventů mnou studovaného oboru je mnoho.

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Naprosto souhlasím	2	1,7 %
Spíše souhlasím	19	15,7 %
Nevím	47	38,8 %
Spíše nesouhlasím	46	38 %
Naprosto nesouhlasím	7	5,8 %

U tohoto tvrzení možnost *Naprosto souhlasím* zvolili jen 2 respondenti (1,7 %). S tvrzením *Spíše souhlasí* 19 respondentů (15,7 %). Možnost odpovědi *Nevím* vybralo 47 respondentů (38,8 %). Podobný počet odpovědí, tj 46 (38 %), zaznamenala možnost odpovědi *Spíše nesouhlasím*. S uvedeným tvrzením *Naprosto nesouhlasí* 7 respondentů (5,8 %).

Z výše uvedených výsledků vyplývá, že více než třetina studentů si není jistá tím, jaké je množství absolventů jimi studovaného oboru. Více než 40 % studentů se domnívá, že absolventů jimi studovaného oboru není mnoho.

Tvrzení: Po maturitě budu muset dále studovat, protože pro výkon mnou zvolené profese potřebuji další vzdělání.

Tabulka 24 - Po maturitě budu muset dále studovat, protože pro výkon mnou zvolené profese potřebuji další vzdělání.

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
------------------	-------------------	-------------------

Naprosto souhlasím	59	48,8 %
Spíše souhlasím	29	24 %
Nevím	13	10,7 %
Spíše nesouhlasím	16	13,2 %
Naprosto nesouhlasím	4	3,3 %

S uvedeným tvrzením *Naprosto souhlasí* 59 respondentů (48,8 %). Možnost odpovědi *Spíše souhlasím* vybralo 29 respondentů (24 %). *Nevím* odpovědělo 13 respondentů (10,7 %). Dále možnost *Spíše nesouhlasím* zvolilo 16 respondentů (13,2 %). Odpověď *Naprosto nesouhlasím* vybrali 4 respondenti (3,3 %).

Z uvedených odpovědí vyplývá, že více než 70 % studentů bude muset dále studovat, protože pro výkon jimi zvolené profese budou potřebovat další vzdělání.

Tvrzení: Práci v mnou studovaném oboru najdu velice snadno.

Tabulka 25 - Práci v mnou studovaném oboru najdu velice snadno.

Možnost odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Naprosto souhlasím	16	13,2 %
Spíše souhlasím	19	15,7 %
Nevím	23	19 %
Spíše nesouhlasím	46	38 %
Naprosto nesouhlasím	17	14 %

U tohoto tvrzení vybralo možnost *Naprosto souhlasím* 16 respondentů (13,2 %). S tvrzením *Spíše souhlasí* 19 respondentů (15,7 %). Možnost odpovědi *Nevím* zvolilo 23 respondentů (19 %). Celkem 46 respondentů (38 %) s daným tvrzením *Spíše nesouhlasí* a dále 17 respondentů (14 %) s ním *Naprosto nesouhlasí*.

Na základě výše uvedených výsledků můžeme říct, že přibližně polovina studentů má do budoucna jisté obavy z nalezení práce v nimi studovaném oboru. Naopak necelá čtvrtina

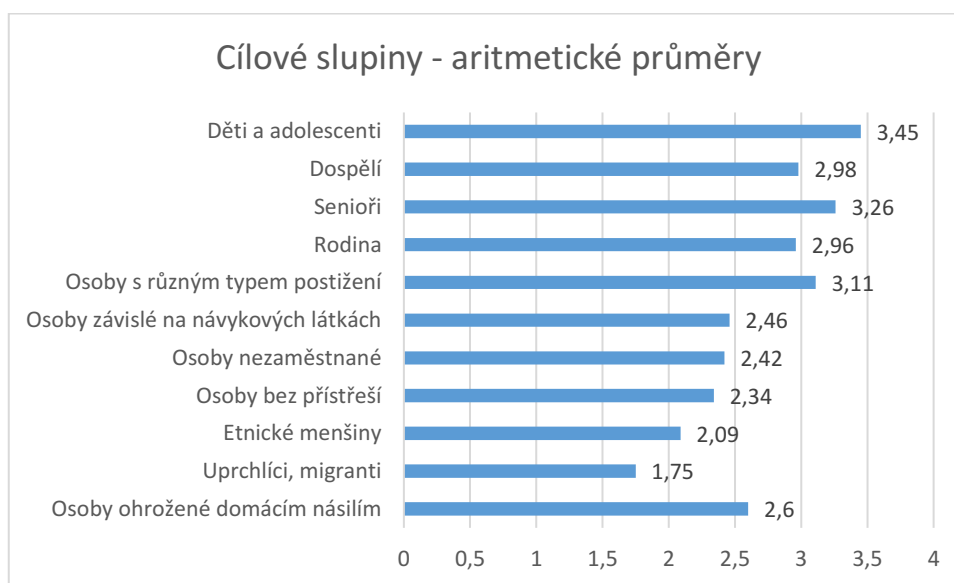
studentů (okolo 29 %) se neobává, že v budoucnu bude mít s nalezením práce v oboru větší problémy.

Položka č. 17 : Na škále ohodnoťte, jak se cítíte být připraveni pro práci s jednotlivými cílovými skupinami.

Cílem této položky bylo zjistit, jak se studenti cítí být připraveni pro práci s jednotlivými cílovými skupinami. Respondenti hodnotili jednotlivé cílové skupiny na škále od 1 do 5, kdy 1 = cítím se být nepřipraven/a a 5= cítím se být velmi dobře připraven/a.

Abychom mohli vzájemně porovnat míru připravenosti pro práci s jednotlivými cílovými skupinami, bylo nutné vypočítat aritmetické průměry z odpovědí pro jednotlivé cílové skupiny.

Graf 1 - Na škále ohodnoťte, jak se cítíte být připraveni pro práci s jednotlivými cílovými skupinami.

Nejvyšší míru připravenosti pro práci spatřujeme u cílové skupiny Děti a adolescenti (3,45). Následuje cílová skupina Senioři (3,26) a poté Osoby s různým typem postižení (3,11). Dále jsou to cílové skupiny Dospělí (2,98) a Rodina (2,96), které dosahují přibližně stejných hodnot. Podobných hodnot dosahují cílové skupiny Osoby ohrožené domácím násilím (2,6), Osoby závislé na návykových látkách (2,46), Osoby nezaměstnané (2,42) a Osoby bez příštřeší (2,34). Nižší míra připravenosti pro práci je u cílové skupiny Etnické menšiny (2,09) a nejnižší míra je u cílové skupiny Uprchlíci a migranti (1,75).

Z výsledků vyplývá, že nejlépe připravení pro práci se studenti cítí s cílovou skupinou Děti a adolescenti, dále se seniory a osobami s různým typem postižení.

7 DISKUSE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Diskuse diplomové práce se zaměřuje na vyhodnocení výzkumných otázek a porovnání s dalšími výzkumy a literaturou. Následuje doporučení pro praxi.

Hlavním cílem bylo zjistit názory středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru. V roce 2015 realizoval Národní ústav pro vzdělávání dotazníkové šetření zaměřené na přechod absolventů na trh práce z pohledu žáků posledního ročníku střední školy. Součástí výběrového výzkumného souboru tohoto výzkumu bylo i 172 žáků z oborů skupiny Pedagogika, učitelství a sociální péče (Trhlíková, 2016). Námi získaná data budeme porovnávat i s těmito výsledky, jelikož námi zvolený obor Sociální činnost do této skupiny spadá.

První výzkumná otázka zněla: **Které faktory výrazně ovlivnily výběr studovaného oboru?** V dotazníku jsme zjišťovali, či názory ovlivnily studenty při jejich volbě střední školy a dále důvody, které vedly studenty studovat tento obor. Z výsledků vyplývá, že více než polovina studentů se při volbě střední školy rozhodovala sama (69 respondentů). Velký vliv na rozhodování měl také názor rodičů (53 respondentů). Z výsledků také vyplývá, že hlavním důvodem, proč se studenti rozhodli studovat tento obor byl zájem o danou problematiku (58 respondentů). Vliv také má vzdálenost školy od bydliště (25 respondentů) a další individuální důvody, které respondenti (25) označili za jiné. Nejčastějšími motivy k volbě tohoto oboru byl ve výzkumu Trhlíkové (2016) zájem o obor, dále snadné uplatnění na trhu práce a blízkost školy. Při rozhodování o výběru oboru se největší část žáků rozhodovala sama. Z okolí žáků měli největší vliv rodiče, poté kamarádi a lidé z praxe. Analýze vlivu sociálního okolí žáka na rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze se ve svém výzkumu věnují Hlad'ová a Drahoňovská (2012). Z jejich výsledků vyplývá, že největší vliv na rozhodnutí o budoucím povolání má sám žák. K tomuto názoru se přiklánějí nejen samotní žáci, podle kterých je volba povolání „jejich věc“, ale i jejich rodiče. Avšak neopomenutelný je právě vliv rodičů, který je ve srovnání s ostatními vlivy ze sociálního okolí žáka nejsilnější.

Druhá výzkumná otázka zněla: **Jaké jsou aktuální představy studentů o jejich budoucí profesi?** V dotazníku jsme zjišťovali, v jakých profesích chtějí studenti v budoucnu pracovat a s jakými cílovými skupinami by chtěli pracovat. I přes to, že odpovědi respondentů byl velmi rozmanité, tak z odpovědí vyplývá, že studenti chtějí v budoucnu pracovat nejčastěji v profesích, které jsou k jejich aktuálně studovanému oboru blízké a

můžeme je zařadit do pomáhajících profesí. Jedná se především o profese z oblasti Učitelství/pedagogiky, Psychologie, v sociálních službách a dalších společenských oborech. Dále by chtěli pracovat na pozici Sociálního pracovníka, Asistenta pedagoga a v jiných velmi specifických profesích. Část studentů, tj. 15, ještě není rozhodnuta nebo nemá představu. V budoucnu chce více než polovina studentů, tj. 75, pracovat s dětmi. Mezi další nejčastěji zvolené cílové skupiny patří rodina, dospělí a osoby s různým typem postižení. Celkem 20 studentů uvedlo, že nechce v budoucnu pracovat v oboru. Zde je vhodné uvést srovnání mezi cílovými skupinami, se kterými chtějí studenti v budoucnu pracovat a skupinami, se kterými se setkali během studia na praxi (ty byly zjišťovány v dotazníku položkou č.12). Pro srovnání si vybereme první tři nejčastěji zvolené odpovědi. Během se praxe se studenti nejčastěji setkali se seniory (88), dětmi (70) a osobami s různým typem postižení (69). Avšak se seniory chce v budoucnu pracovat pouze 13 studentů.

Třetí výzkumná otázka zněla: **Jaká je míra školní přípravy pro výkon budoucí profese z pohledu studentů.** Zaměřili jsme se na to, jak vnímají studenti přípravu na praxích, dále zda jsou dle jejich názoru jejich učitelé odborných předmětů zároveň odborníky v daném oboru a jak se cítí být připraveni pro práci s jednotlivými cílovými skupinami. Více než 60 % studentů se domnívá, že jsou na praxích připravováni pro budoucí profesi spíše kvalitně až kvalitně. Nicméně okolo 20 % studentů se domnívá, že na praxích spíše nejsou až určitě nejsou kvalitně připravováni pro budoucí profesi. Co se počtu hodin odborné učební praxe týče, přibližně polovina studentů hodnotí počet hodin povinné praxe za spíše až určitě nedostačující. Okolo 40 % studentů naopak hodnotí počet hodin povinné praxe za spíše až určitě dostačující. Více než 60 % studentů spíše souhlasí až souhlasí s tím, že jejich učitelé odborných předmětů jsou zároveň odborníky v oboru. Co se připravenosti pro práci s jednotlivými cílovými skupinami týče, nejvíce připravení se studenti cítí pro práci s cílovou skupinou Děti a adolescenti, následuje cílová skupina Senioři a poté Osoby s různým typem postižení. Naopak nejnižší míru připravenosti pro práci spatřujeme u cílové skupiny Etnické menšiny a Uprchlíci a migranti. Tyto výsledky opět můžeme srovnat s výsledky položky č.12, tedy se kterými cílovými skupinami se studenti během praxe setkali. První tři nejčastější cílové skupiny z této položky (senioři, děti a osoby s různým typem postižení) se shodují s těmito třemi nejčastějšími cílovými skupinami.

Trhlíková (2016) se ve svém výzkumu zaměřila na hodnocení studia a úrovně získaných kompetencí. Konkrétně se tedy zaměřuje na hodnocení získaných kompetencí. Hodnocení spokojenosti se studiem odpovídá přibližně průměru. Z výsledků vyplývá, že žáci jsou

spokojeni nejvíce s úrovní odborných teoretických znalostí, úrovní odborných praktických dovedností a komunikačními dovednostmi. Velmi spokojeni jsou žáci dále s úrovní prezentačních dovedností, schopností řešit problémy a samostatným rozhodováním. Naopak nejnižší hodnocení získala oblast cizího jazyka a práce na PC.

Čtvrtá výzkumná otázka zněla: **Jaké obavy mají studenti z budoucího uplatnění v oboru?**

Zaměřili jsme se na to, zda se studenti domnívají, že absolventů jimi studovaného oboru je mnoho. Dále zda budou muset dále studovat, aby mohli vykonávat profesi, ve které chtějí v budoucnu pracovat a zda práci v nimi studovaném oboru najdou snadno. Z uvedených výsledků vyplývá, že více než třetina studentů si není jistá tím, jaké je množství absolventů jimi studovaného oboru. Více než 40 % studentů se domnívá, že absolventů jimi studovaného oboru není mnoho. Jak jsme uvedli v teoretické části, počet absolventů ze skupiny oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče v kategorii M byl od roku 2013 spíše sestupný, ale v posledních letech jejich počet naopak narůstá a v roce 2021 jich bylo 2183. Ale i tak zůstává tato kategorie ve srovnání s ostatními mezi absolventy méně zastoupená (Doležalová a kol., 2019; Infoabsolvent, 2022). Ze získaných odpovědí dále vyplývá, že více než 70 % studentů bude muset dále studovat, protože pro výkon jimi zvolené profese budou potřebovat další vzdělání. S tím souvisí i odpovědi z položky č.6, která zjišťovala, v jakých profesích chtějí studenti pracovat. Jak je uvedeno výše, z odpovědí vyplývá, že studenti chtějí v budoucnu pracovat nejčastěji v profesích, které jsou k jejich aktuálně studovanému oboru blízké a můžeme je zařadit do pomáhajících profesí. Zároveň se ale jedná o profese, pro jejichž výkon budou muset žáci získat vysokoškolské či vyšší odborné vzdělání. Přibližně polovina studentů má do budoucna jisté obavy z nalezení práce v nimi studovaném oboru. Naopak necelá čtvrtina studentů (okolo 29 %) se neobává, že v budoucnu bude mít s nalezením práce v oboru větší problémy.

Jak jsme uvedli již dříve, cílem položek dotazníku bylo nejen získat informace k zodpovězení výzkumných otázek, ale i ke zjištění dalších názorů studentů na jejich studium. Nyní se zaměříme na jejich výsledky.

V dotazníku jsme zjišťovali, z jakých zdrojů čerpali studenti informace o studovaném oboru. Ze získaných odpovědí vyplývá, že informace o studovaném oboru při volbě střední školy si studenti nejčastěji vyhledávali internetu na či v brožurách a důležitá byla pro studenty i návštěva školy při Dni otevřených dveří. Informačními zdroji, ve vztahu k volbě povolání, se ve svém výzkumu zabývali i Hladů a Drahoňovská (2012). Z výsledků jejich výzkumu vyplývá, že mezi významné zdroje z hlediska míry využívání i efektivitu při poskytování

informací provolbu další vzdělávací a profesní dráhy patří rodiče, internet a škola, na kterou se chce žák hlásit.

Dále jsme zjišťovali, zda studenti mají zájem studovat dále na vysokých nebo vyšších odborných školách a zda bude jejich další případné studium sociálně zaměřené. Z výsledků vyplývá, že přibližně 75 % studentů chce dále studovat na vyšší odborné nebo vysoké škole, nebo studium zvažuje. Pouze 8 studentů je rozhodnuto o tom, že dále studovat nechce. V sociálně zaměřeném oboru chce dále studovat přibližně třetina studentů. Trhlíková (2016) ve výzkumu zjišťovala pracovní a studijní záměry. Z těchto výsledků vyplynulo, že přibližně 62 % žáků chce studovat na VŠ nebo VOŠ. Ze skupiny oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče chce pokračovat ve studiu stejného oboru přibližně 28 % nebo příbuzného oboru 38 % žáků.

Dále jsme se zaměřili na důvody, proč chtějí studenti pracovat v nimi studovaném oboru. Celkem polovina studentů chce pomáhat druhým lidem, třetina se chce cítit potřebná, užitečná a stejná část si myslí, že sociální práce bude vždy užitečná. Celkem 29 studentů uvedlo, že nechce v budoucnu pracovat v nimi studovaném oboru.

V dotazníku jsme také zjišťovali, s jakými cílovými skupinami se studenti během praxe setkali. Již jsme výše nejčastěji volené cílové skupiny zmiňovali, ale tato položka dotazníku si zaslouží více pozornosti. Celkem bylo v odpovědích uvedeno 12 konkrétních cílových skupin. Nejčastějšími cílovými skupinami, se kterými se studenti během praxe setkali, jsou Senioři, Děti a Osoby s různým typem postižením. Z respondentů, kteří uvedli, že se během praxe setkali s dětmi, pouze 2 konkrétně uvedli, že se během praxe setkali s dětmi ve věku do 3 let. Z odpovědí nevíme, s jak starými dětmi, se studenti během praxe setkali. Nicméně je důležité uvést, že dle RVP pro obor Sociální činnost, získává absolvent odbornou způsobilost pro vázanou živnost Péče o dítě do tří let věku v denním režimu podle přílohy č. 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů. Bohužel se nám nepodařilo v tomto výzkumu zjistit, jaký podíl studentů, se s touto cílovou skupinou během praxe skutečně setkal.

Ve výzkumu jsme se také zaměřili na očekávání, která měli studenti na začátku studia, zda škola ovlivnila názor studentů na jimi studovaný obor a zda by nyní při volbě střední školy volili stejně. U necelé poloviny studentů byla během studia naplněna očekávání, která měla na začátku studia. Ale u více než třetiny studentů tato očekávání spíše až určitě naplněna nebyla. U více než poloviny studentů škola nějakým způsobem ovlivnila jejich názor na studovaný obor. Počet studentů, které škola ovlivnila pozitivně (36) a počet studentů, které

škola ovlivnila negativně (32), je velmi podobný. Zbývajícím studentům škola nijak nezměnila jejich názor na studovaný obor. Počet studentů, kteří by při výběru školy spíše až určitě volili stejnou školu (49) a počet studentů, kteří by při výběru školy spíše až určitě nevolili stejnou školu (51) je téměř stejný. Trhlíková (2016) ve svém výzkumu zjišťovala míru identifikace žáků oborů z oblasti Pedagogika, učitelství a sociální péče. Přibližně 69 % žáků, by si zvolilo stejný obor, zatímco jen 31 % by dalo přednost jinému oboru.

Zjišťovali jsme také názor studentů na práci v sociální oblasti. Velká část studentů souhlasí s tím, že je práce v sociální oblasti, dle jejich názoru, nedostatečně platově ohodnocená. Více než 90 % studentů se domnívá, že je podle jejich názoru práce v sociální oblasti stresově náročná. Více než 80 % studentů se domnívá, že je práce v sociální oblasti časově náročná. Pro přibližně 70 % studentů je práce v sociální oblasti zajímavá. Dle názoru většiny studentů, práce v sociální oblasti s sebou nese velkou zodpovědnost.

Doporučení pro praxi

Na základě získaných informací z výzkumného šetření přinášíme tyto doporučení.

Studenti hodnotí odbornou školní přípravu spíše kvalitně, a to jak odbornou praxi, tak i odbornost učitelů odborných předmětů. Nicméně přibližně polovina studentů se domnívá, že počet hodin povinné učební praxe je spíše nedostačující až určitě nedostačující. Bylo by tedy vhodné navýšení počtu hodin učební praxe.

Co se cílových skupin, se kterými se studenti během praxe setkali, jednalo se především o seniory, děti a osoby s různým typem postižení. Další cílové skupiny byly zastoupeny ve výrazně nižší míře než tyto tři. Jako absolventi mohou tito studenti pracovat se širým spektrem cílových skupin, avšak během školní přípravy se s nimi v mnohých případech vůbec neseťkají, a to nejen v rámci praxí, ale i v rámci teoretické výuky. Bylo by tedy žádoucí „zpestřit nabídku“ cílových skupin na praxích. Především by to bylo žádoucí u cílové skupiny dětí do 3 let věku, kterou ve svých odpovědích uvedli pouze 2 studenti. Z odpovědí však jednoznačně nevyplývá, že se s nimi během praxe setkali pouze tito dva studenti, je možné že tuto skupinu zahrnuli pod pojem děti. Avšak vzhledem k faktu, že jako absolventi tohoto oboru získají i kvalifikaci pro vázanou živnost Péče o dítě do tří let věku v denním režimu, bylo by velmi důležité, aby se s touto cílovou skupinou studenti během praxe určitě setkali.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývala názory středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část se nejprve zaměřila na pojmy spojené s profesí, povoláním a kariérou, na proces volby povolání a kariérové poradenství. Dále se věnovala pomáhajícím profesím, předpokladům a dovednostem potřebným pro výkon těchto profesí a rizikům spojených s jejich výkonem. Poté charakterizovala střední vzdělávání v České republice, možnosti dalšího vzdělávání pro absolventy středních škol a charakterizuje studijní obor Sociální činnost. Poslední kapitola se zaměřila na problematiku absolventů na trhu práce i se zaměřením na absolventy oboru Sociální činnost a na potřeby zaměstnavatelů.

Praktická část popsala samotné výzkumné šetření, které proběhlo dotazníkovou formou. Výzkumným souborem bylo studenti třetích a čtvrtých ročníků oboru Sociální činnost. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit názory středoškolských studentů sociálních oborů na jejich uplatnění v oboru. Dílčími cíli bylo zjistit, které faktory výrazně ovlivnily výběr studovaného oboru. Dále jaké jsou aktuální představy studentů o jejich budoucí profesi, tedy jaké profese chtějí v budoucnu vykonávat a s jakými cílovými skupinami chtějí pracovat. Poté jaká je míra školní přípravy pro výkon budoucí profese z pohledu studentů. A posledním dílčím cílem bylo zjistit, jaké mají studenti obavy z jejich uplatnění v oboru.

Velká část studentů si při volbě střední školy rozhodovala sama, volbu ale do jisté míry ovlivňovali i rodiče. Nejčastěji se studenti rozhodli studovat tento obor proto, že se zajímali o danou problematiku. Do jisté míry pro ně ale bylo důležité i to, jak daleko je škola vzdálená od jejich bydliště.

Představy studentů o jejich budoucí profesi, byly rozmanité, ale často velmi konkrétní. Z odpovědí vyplývá, že studenti chtějí v budoucnu pracovat nejčastěji v profesích, které jsou k jejich aktuálně studovanému oboru blízké a můžeme je zařadit do pomáhajících profesí. Jedná se především o profese z oblasti Učitelství/pedagogiky, Psychologie, v sociálních službách a dalších společenskovedních oborech. Pouze malá část studentů ještě není rozhodnuta nebo nemá představu. V budoucnu chce více než polovina studentů pracovat s dětmi, dále nejčastěji s rodinou, dospělými nebo osobami s různým typem postižení. Celkem 20 studentů nechce v budoucnu pracovat v oboru.

Při hodnocení míry školní přípravy pro výkon budoucí profese jsme se zaměřili na to, jak studenti hodnotí kvalitu přípravy na učebních praxích, odbornost učitelů odborných předmětů a jak se cítí být připraveni pro práci s jednotlivými cílovými skupinami. Velká část studentů hodnotí přípravu na praxi jako kvalitní až velmi kvalitní. Nicméně časová dotace učební praxe je pro velkou část studentů nedostačující. Velká část studentů souhlasí s tím, že jejich učitelé odborných předmětů jsou zároveň odborníky v oboru. Co se připravenosti pro práci s jednotlivými cílovými skupinami týče, nejvíce připravení se studenti cítí pro práci s cílovou skupinou Děti a adolescenti, následuje cílová skupina Senioři a poté Osoby s různým typem postižení.

Co se obav z uplatnění v oboru týče, zaměřili jsme se na to, zda se studenti domnívají, že absolventů jimi studovaného oboru je mnoho. Dále zda budou muset dále studovat, aby mohli vykonávat profesi, ve které chtějí v budoucnu pracovat a zda práci v nimi studovaném oboru naleznou snadno. Z uvedených výsledků vyplývá, že více než třetina studentů si není jistá tím, jaké je množství absolventů jimi studovaného oboru a více než 40 % studentů se domnívá, že absolventů jimi studovaného oboru není mnoho. Ze získaných odpovědí dále vyplývá, že více než 70 % studentů bude muset dále studovat, protože pro výkon jimi zvolené profese budou potřebovat další vzdělání. Přibližně polovina studentů má do budoucna jisté obavy z nalezení práce v nimi studovaném oboru, tedy že práci nenaleznou snadno. Naopak necelá čtvrtina studentů se neobává, že v budoucnu bude mít s nalezením práce v oboru větší problémy.

Cílem položek dotazníku bylo nejen získat informace k zodpovězení výzkumných otázek, ale i ke zjištění dalších názorů studentů na jejich studium. Zjistili jsme tak, že informace ohledně studovaného oboru si při volbě školy nejčastěji vyhledávali na internetu či v brožurách a často navštívili i Dny otevřených dveří dané školy. Dále jsme zjistili, že přibližně 75 % studentů chce dále studovat na vyšší odborné nebo vysoké škole, nebo studium zvažuje a v sociálně zaměřeném oboru chce dále studovat přibližně třetina studentů. Zjišťovali jsme také, proč chtějí studenti pracovat v nimi studovaném oboru. Nejčastěji je to proto, že chtějí pomáhat druhým lidem, chtějí se cítit potřební a užiteční. Celkem 29 studentů uvedlo, že nechce v budoucnu pracovat v nimi studovaném oboru. Zjistili jsme také, se kterými cílovými skupinami se studenti během praxe setkali. Jednalo se o celkem 12 cílových skupin, z nichž nejpočetněji byli zastoupení senioři, děti a osoby s různým typem postižení. Zaměřili jsme se také na očekávání, která měli studenti na začátku studia, zda škola ovlivnila názor studentů na jimi studovaný obor a zda by nyní při volbě střední školy

volili stejně. U necelé poloviny studentů byla během studia naplněna očekávání, která měla na začátku studia, ale u více než třetiny studentů tato očekávání spíše až určitě naplněna nebyla. U více než poloviny studentů škola nějakým způsobem ovlivnila jejich názor na studovaný obor. Počet studentů, které škola ovlivnila pozitivně a počet studentů, které škola ovlivnila negativně byl podobný. Počet studentů, kteří by při výběru školy spíše až určitě volili stejnou školu a počet studentů, kteří by při výběru školy spíše až určitě nevolili stejnou školu byl téměř stejný. Zjišťovali jsme také názor studentů na práci v sociální oblasti. Velká část studentů souhlasí s tím, že je práce v sociální oblasti, dle jejich názoru, nedostatečně platově ohodnocená. Více než 90 % studentů se domnívá, že je podle jejich názoru práce v sociální oblasti stresově náročná. Více než 80 % studentů se domnívá, že je práce v sociální oblasti časově náročná. Pro přibližně 70 % studentů je práce v sociální oblasti zajímavá. Dle názoru většiny studentů, práce v sociální oblasti s sebou nese velkou zodpovědnost.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ČAKRT, Michal. *Typologie osobnosti: volba povolání, kariéra a profesní úspěch*. Praha: Management Press, 2010. ISBN 9788072612208
2. DOSEDĚL, Tomáš. *Proměna role vzdělání v době čtvrté průmyslové revoluce*. Brno: Barrister & Principal, 2021. ISBN 978-80-7364-127-6.
3. DVOŘÁKOVÁ, Zuzana. *Management lidských zdrojů*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 9788071798934.
4. EGER, Ludvík a Dana EGEROVÁ. *Metodologie výzkumu*. 3. přepracované a rozšířené vydání. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2022. ISBN 978-80-261-1108-5.
5. ELICHOVÁ, Markéta. *Sociální práce: aktuální otázky*. Praha: Grada, 2017. ISBN 9788027100804.
6. ENGEL, Rafael J. a Russell K. SCHUTT. *The practice of research in social work*. 4e. Los Angeles: Sage, 2017. ISBN 9781506304267.
7. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 8085931796.
8. GÉRINGOVÁ, Jitka. *Pomáhající profese: tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*. Praha: Triton, 2011. Psyché. ISBN 9788073873943.
9. GIDDENS, Anthony, SUTTON, Philip W., ed. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, 1049 s. ISBN 9788025708071.
10. HANSEN, Ellen. *Kariérové poradenství: příručka pro země s nízkými a středními příjmy*. Praha: Dům zahraničních služeb MŠMT, Národní agentura pro evropské vzdělávací programy, 2007. ISBN 80-904-0052-8.
11. HLAĎO, Petr, Lucia KVASKOVÁ, Lenka HLOUŠKOVÁ, Bohumíra LAZAROVÁ, Stanislav JEŽEK, Libor JUHAŇÁK a Petr MACEK. *Kariérová adaptabilita: její podoby, proměny, souvislosti a role v životě mladých dospělých procházejících středním odborným vzděláváním*. Brno: Masarykova univerzita, 2020, 208 s. ISBN 978-80-210-9666-0. Dostupné také z: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1855>
13. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
14. JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 9788024736792.

15. JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2017. Expert. ISBN 9788027102518.
16. JUREČKA, Václav. *Mikroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert. ISBN 9788027101467.
17. KODYMOVÁ, Pavla a Dalibor HOLDA, ed. *Profese a etika sociální práce: sborník studentských prací*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2008, 154 s. ISBN 9788073082222.
18. KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 9788073673833.
19. MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 2., dopl. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901-4249-4.
20. MÁTEL, Andrej, 2019. *Teorie sociální práce I: sociální práce jako profese, akademická disciplína a vědní obor*. Praha: Grada Publishing. ISBN ISBN:978-80-271-2220-2.
21. MATOUŠEK, Oldřich, ed. *Profesní způsobilost a vzdělávání v sociální práci*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4904-7.
22. MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ISBN 9788026211549.
23. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026202134.
24. MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 807367002X.
26. MICHALÍK, Jan. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011, 511 s. ISBN 9788073678593.
27. MLÝNKOVÁ, J., 2017. *Pečovatelství 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0132-0.
28. POLEDŇOVÁ, Ivana, ed. *Sebepojetí dětí a dospívajících v kontextu školy*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 9788021050853.
29. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026204039.

30. PÝCHOVÁ, Silvie, Helena KOŠTÁLOVÁ, Petra DRAHOŇOVSKÁ a Dorota MADZIOVÁ. *Kariérové poradenství na každý pád*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Řízení školy. ISBN 978-80-7598-604-7.
31. SPRANZ-FOGASY, Thomas, Marlene SATOR a Eva-Maria GRAF. *Discourses of Helping Professions*. 00252. 2014. ISBN 9789027256577. Dostupné také z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&an=922847&scope=site>
32. ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. Psyché. ISBN 8024790068.
33. ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. *Nezaměstnanost*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. Psyché. ISBN 9788024742823.
34. TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367- 868-5.
35. ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. Vyd. 3., V Sociologickém nakl. 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. Studijní texty. ISBN 8086429369.
36. VOSMIK, Miroslav. *Inkluze a kariérové poradenství*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe s.r.o., 2018. ISBN 9788074963575.

Elektronické zdroje

1. ČESKO, 2004. Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>
2. ČESKO, 2004. Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
3. ČESKO, 2006. Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>
4. DOLEŽALOVÁ, Gabriela a kol. *Absolventi středních škol a trh práce – odvětví: PEDAGOGIKA, UČITELSTVÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE*. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2019. Dostupné také z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-125&NazevSeo=Absolventi-strednich-skol-a-trh-prace-odvetvi->

5. DOLEŽALOVÁ, Gabriela, Kristýna STAŇKOVÁ, Tereza KUZMOVÁ a Hana NOVOTNÁ. *Šetření potřeb zaměstnavatelů. Výzkumná zpráva ze sběru dat 2022*. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2023. Dostupné také z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-182&NazevSeo=Setreni-potreb-zamestnavatelu-Vyzkumna-zprava-ze->
6. Edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 75–41–M/01 Sociální činnost* [online]. 2020. Dostupné také z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/obory-l-a-m/75-pedagogika-ucitelstvi-a-socialni-pece/>
7. HLAĐO, Petr a Petra DRAHOŇOVSKÁ. *Rozhodování žáků základních a středních škol o dalším studiu a práci v pohledu žáků i jejich rodičů* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. [cit. 2023-04-09] Dostupné z: <http://archiv-nuv.npi.cz/vystupy/rozhodovani-o-dalsim-studiu.html>
8. Informační a poradenská střediska Úřadu práce ČR (IPS). *Úřad práce ČR* [online]. 2020 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/informacni-a-poradenska-strediska-uradu-prace-cr>
9. Měsíční nezaměstnanost – vývoj na trhu práce ve vybraném roce. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2023 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace16?rok=2023>
10. Možnosti vzdělávání na středních školách a konzervatořích. *Atlas školství* [online]. 2023a. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.atlaskolstvi.cz/moznosti-vzdelavani-na-strednich-skolach-a-konzervatorich>
11. Nezaměstnanost absolventů podle oborů vzdělávání. *Infoabsolvent* [online]. 2023a. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02/Nezamestnanost-absolventu-podle-oboru-vzdelani?o=20481&so=75&kv=3>
12. Nezaměstnanost absolventů podle škol. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. 2022a. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/nezamestnanost-absolventu-skol.html>

13. Nezaměstnanost v březnu mírně klesla, z evidence odešlo přes 43 tisíc lidí. *Úřad práce ČR* [online]. 2023. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/-/nezamestnanost-v-breznu-mirne-klesla-z-evidence-odeslo-pres-43-tisic-lidi>
14. Podoby kariérového poradenství. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2020 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/podoby-karieroveho-poradenstvi-1>
15. Sociální činnost. *Infoabsolvent* [online]. 2023b. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7541M01/Socialni-cinnost/1>
16. Střední školy. *Atlas školství* [online]. 2023b. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.atlasskolstvi.cz/stredni-skoly?branchs=2310>
17. Střední vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. [cit. 2023-04-07]. 2022b. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/stredni-vzdelavani.html>
18. Školská poradenská zařízení. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. 2022c. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolska-poradenska-zarizeni.html>
19. Terciární vzdělávání. *Eurydice* [online]. 2023a [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czech-republic/terciarni-vzdelavani>
20. TRHLÍKOVÁ, Jana. *Přechod absolventů středních škol na trh práce - I. etapa – šetření 2015. Profily vybraných skupin učebních a maturitních oborů*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků 2016. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-134>
21. Vyšší sekundární vzdělávání a postsekundární neterciární vzdělávání (Střední vzdělávání). *Eurydice* [online]. 2023b [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czech-republic/vyssi-sekundarni-vzdelavani-postsekundarni-neterciarni>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

tj. to je

např. například

atd. a tak dále

ÚP Úřad práce

př. příklad

ČR Česká republika

resp. respektive

VOŠ Vyšší odborná škola

VŠ Vysoká škola

SŠ Střední škola

v.z.p.p. ve znění pozdějších předpisů

SEZNAM GRAFŮ

Graf 2 - Na škále ohodnoťte, jak se cítíte být připraveni pro práci s jednotlivými cílovými skupinami.....	62
--	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1- Míra nezaměstnanosti absolventů oboru Sociální činnost	37
Tabulka 2 – Seznam středních škol	41
Tabulka 3 - Při výběru střední školy mě nejvíce ovlivnili názory:.....	44
Tabulka 4 - Kde jste zjišťovali informace o studovaném oboru?	45
Tabulka 5 - Proč jste se rozhodli studovat tento obor?	45
Tabulka 6 - Uvažujete o studiu na vyšší odborné nebo vysoké škole?.....	46
Tabulka 7 - Bude vaše další případné studium sociálně zaměřené?	47
Tabulka 8 - V jaké profesi byste chtěli pracovat?	48
Tabulka 9 - Z jakých důvodů chcete v budoucnu pracovat ve Vámi studovaném oboru? ..	49
Tabulka 10 - Pokud chcete v budoucnu pracovat v oboru vyberte, se kterou cílovou skupinou byste chtěli pracovat	50
Tabulka 11 - Jsou podle Vás Vaši učitelé odborných předmětů zároveň odborníky v daném oboru?	52
Tabulka 12 - Připravují Vás na praxích kvalitně pro budoucí profesi?	52
Tabulka 13 - Je podle Vás počet hodin povinné praxe během studia dostačující?	53
Tabulka 14 - Se kterými cílovými skupinami jste se během praxe setkali?	54
Tabulka 15 - Byla během studia naplněna Vaše očekávání, která jste měl/a na začátku studia?	55
Tabulka 16 - Změnil se za dobu studia Váš názor na studovaný obor?.....	56
Tabulka 17 - Kdybyste se znovu rozhodovali pro výběr školy, volili byste stejně?	56
Tabulka 18 - Práce v sociální oblasti je podle mě nedostatečně platově ohodnocená.	57
Tabulka 19 - Práce v sociální oblasti je podle mě stresově náročná.	58
Tabulka 20 - Práce v sociální oblasti je podle mě časově náročná.	58
Tabulka 21 - Práce v sociální oblasti pro mě není zajímavá.	59
Tabulka 22 - Práce v sociální oblasti s sebou nese velkou zodpovědnost.	59
Tabulka 23 - Absolventů mnou studovaného oboru je mnoho.	60
Tabulka 24 - Po maturitě budu muset dále studovat, protože pro výkon mnou zvolené profese potřebuji další vzdělání.	60
Tabulka 25 - Práci v mnou studovaném oboru najdu velice snadno.	61
Tabulka 26 - Četnosti odpovědí u možnosti <i>Jiný (vypište jaký)</i> položky č.1	84
Tabulka 27 – Četnosti odpovědí u možnosti <i>Jiný důvod (vypište jaký)</i> položky č.3	84
Tabulka 28 – Četnosti odpovědí u možnosti odpovědi <i>Jiná (vypište jaká)</i> položky č.8	84

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

Příloha PII: Tabulky četností

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

- 1. Při výběru střední školy mě nejvíce ovlivnili názory: (můžete vybrat více možností)**
  - a) Kamarádů
  - b) Spolužáků
  - c) Rodičů
  - d) Učitelů na ZŠ
  - e) Masmédia
  - f) Rozhodoval/a jsem se sám/sama
  - g) Jiné (vypište jaké):
- 2. Kde jste si zjišťovali informace o studovaném oboru? (můžete vybrat více možností)**
  - a) Na internetu či z brožur
  - b) Na dni otevřených dveří
  - c) Od přátel
  - d) Od rodičů
  - e) Z jiného zdroje
  - f) Nesháněl jsem
- 3. Proč jste se rozhodli studovat tento obor? (můžete vybrat více možností)**
  - a) Zajímám se o danou problematiku
  - b) Byl mi vybrán rodinou
  - c) Tento obor je pracovně lukrativní
  - d) Škola je v blízkosti bydliště
  - e) Jiný důvod (vypište jaký):
- 4. Uvažujete o studiu na vyšší odborné nebo vysoké škole?**
  - a) Určitě ano
  - b) Spíše ano
  - c) Zatím jsem o tom nepřemýšlel/a
  - d) Spíše ne
  - e) Určitě ne
- 5. Bude Vaše další studium sociálně zaměřené?**
  - a) Ano, chci se dále vzdělávat v sociálně orientovaném oboru
  - b) Ne, chci sice dále studovat, ale jiný obor
  - c) Nechci pokračovat v žádném studiu
  - d) Prozatím jsem se definitivně nerozhodl/a

6. V jaké profesi byste chtěli pracovat?

---

7. Z jakých důvodů chcete v budoucnu pracovat ve Vámi studovaném oboru? (můžete vybrat více možností)

- a) Chci pomáhat druhým lidem
- b) Chci být potřebný/á, užitečný/á
- c) Mám praxi v této oblasti
- d) Spousta možností pro pracovní uplatnění
- e) Sociální práce bude vždy potřebná
- f) Chci se podílet na rozvíjení sociální práce
- g) Jiný (vypište jaký):
- h) Nechci pracovat v oboru

8. Pokud chcete pracovat v oboru vyberte se kterou cílovou skupinou byste chtěli v budoucnu pracovat. (můžete vybrat více možností)

- a) Děti, adolescenti
- b) Dospělí
- c) Senioři
- d) Rodina
- e) Osoby s různým typem postižení
- f) Osoby závislé na návykových látkách
- g) Osoby nezaměstnané
- h) Osoby bez přístřeší
- i) Etnické menšiny
- j) Uprchlíci, migranti
- k) Osoby ohrožené domácím násilím
- l) Je mi to jedno
- m) Nechci pracovat v oboru
- n) Jiná (vypište jaký):

9. Jsou podle Vás Vaši učitelé odborných předmětů zároveň odborníky v daném oboru?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Nevím
- d) Spíše ne
- e) Určitě ne

10. Přípravují Vás na praxích kvalitně pro budoucí profesi?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím
- d) Spíše ne
- e) Určitě ne
- f) Ještě jsme neměli praxi

11. Je podle Vás počet hodin povinné praxe během studia dostačující?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím
- d) Spíše ne
- e) Určitě ne
- f) Ještě jsme neměli praxi

12. Se kterými cílovými skupinami jste se během praxe setkali?

---

13. Byla během studia naplněna Vaše očekávání, která jste o sociálním oboru měl/a na začátku studia?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Nevím
- d) Spíše ne
- e) Určitě ne

14. Změnil se za dobu studia Váš názor na studovaný obor?

- a) Ano, škola kladně ovlivnila na můj názor na studovaný obor
- b) Ano, škola negativně ovlivnila můj názor na studovaný obor
- c) Ne, škola nijak neovlivnila můj názor na studovaný obor

15. Kdybyste se znovu rozhodovali pro výběr školy, volili byste stejně?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Nevím
- d) Spíše ne
- e) Určitě ne

16. Zaznačte míru Vašeho souhlasu či nesouhlasu s následujícími tvrzeními.

Tvrzení	Naprosto souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Práce v sociální oblasti je podle mě nedostatečně platově ohodnocená.	1	2	3	4	5
Práce v sociální oblasti je podle mě stresově náročná.	1	2	3	4	5
Práce v sociální oblasti je podle mě časově náročná.	1	2	3	4	5
Práce v sociální oblasti pro mě není zajímavá.	1	2	3	4	5
Práce v sociální oblasti s sebou nese velkou zodpovědnost.	1	2	3	4	5
Absolventů mnou studovaného oboru je mnoho.	1	2	3	4	5
Po maturitě budu muset dále studovat, protože pro výkon mnou zvolené profese potřebuji další vzdělání.	1	2	3	4	5
Práci v mnou studovaném oboru najdu velice snadno.	1	2	3	4	5

17. Na škále ohodnořte, jak se cítíte být připraveni pro práci s jednotlivými cílovými skupinami. (1 = cítím se být nepřipraven/a, 5= cítím se být velmi dobře připraven/a)

děti, adolescenti

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

dospělí

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

senioři

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

rodina

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

osoby s různým typem postižení

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

osoby závislé na návykových látkách

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

osoby nezaměstnané

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

osoby bez přístřeší

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

etnické menšiny

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

uprchlíci, migranti

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

osoby ohrožené domácím násilím

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

PŘÍLOHA P II: TABULKY ČETNOSTÍ

Tabulka 26 - Četnosti odpovědí u možnosti *Jiný (vypište jaký)* položky č.1

Možnost odpovědi	Četnost
Přechod z jiné školy	1
Vzdálenost od bydliště	1
Bratr	1
Poslední volba	1
Bývalých studentů školy	1
Teta	1
Názor na tuto školu a její prezentace	1
Úřad práce – odbornice na doplnění studia	1

Tabulka 27 – Četnosti odpovědí u možnosti *Jiný důvod (vypište jaký)* položky č.3

Možnost odpovědi	Četnost
Nedostal/a jsem se na obor, který jsem chtěl/a	5
Nic jiného mi nezbývalo, nevěděl/a jsem kam jinam jít	4
Méně matematiky, fyziky a chemie	2
Obor se mi líbil, jeho zaměření je mi blízké	3
Chci pracovat s lidmi	2
Ostatní	8

Tabulka 28 – Četnosti odpovědí u možnosti odpovědi *Jiná (vypište jaká)* položky č.8

Možnost odpovědi	Četnost
Mládež	1
Nechci pracovat přímo v oboru, ale kdyby ano, vybrala bych si děti	1
Nevím	1
Osoby po výkonu trestu	1
Školní věk (výběr studia)	1